

Ref.nr: 10/16

Saksnr:

Dato: 17.06.2016

VERNEPLAN FOR DE MARINE VERNEOMRÅDENE JÆRKYSTEN, GAULOSEN OG RØDBERGET

1. FORSLAG

Klima- og miljødepartementet legger med dette fram forslag om opprettelse av tre marine verneområder:

- Jærkysten marine verneområde, Hå og Klepp kommuner, Rogaland fylke (ca. 142 km² sjøareal).
- Gaulosen marine verneområde, Trondheim, Melhus og Skaun kommuner, Sør-Trøndelag fylke (ca. 11 km² sjøareal).
- Rødberget marine verneområde, Rissa kommune, Sør-Trøndelag fylke (ca. 16 km² sjøareal).

Verneforslagene omfatter til sammen et sjøareal på ca. 169 km².

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som marine verneområder med hjemmel i naturmangfoldloven § 39.

Av § 39 fremgår at det kan opprettes verneområder i sjø for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter. De tre foreslåtte områdene tilfredsstiller kravene i § 39 bokstavene b, c, og f:

- b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- c) representerer en bestemt type natur
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Jærkysten tilfredsstiller i tillegg bokstavene a og e:

- a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep
- e) utgjør en spesiell geologisk forekomst.

Rødberget tilfredsstiller i tillegg bokstav g:

- g) har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser, jf. naturmangfoldloven § 46. De foreslåtte verneområdene vil bl.a.

bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33 ved å bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Vern av områdene vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet for områdevern, jf. Prop. 1 S (2015-2016), under resultatområdet Naturmangfold: «Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.» Videre vil vern av områdene bidra til å oppfylle målsettinger i flere stortingsmeldinger, herunder:

- St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009).
- Meld. St. 37 (2012–2013) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Nordsjøen og Skagerrak (forvaltningsplan)*, jf. Innst. 502 S (2012–2013).
- Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet*, der det fremgår at tverrsektorielt marint vern etter naturmangfoldloven § 39, fortsatt skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på for fremtiden.

Under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) er det et felles mål å sikre et effektivt og representativt vern av 10 % av verdens kyst- og havområder innen 2020. Det foregår også et omfattende arbeid knyttet til marint vern under bl.a. Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR) og Verdens naturvernunion (IUCN). Etter vedtatt vern vil marine verneområder etter naturmangfoldloven bli rapportert til OSPARs liste over «Marine protected areas».

Når det gjelder områdene Jærkysten og Gaulosen, er det også aktuelt å vurdere utvidelse av Ramsarområdene Jæren våtmarkssystem og Trondheimsfjorden våtmarkssystem. Dette vil bli fulgt opp i egne prosesser.

1.2 Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

1.2.1 Kunnskapsgrunlaget

Jærkysten, Gaulosen og Rødberget inngår blant områdene som det tverrsektorielle Rådgivende utvalg for marin verneplan har anbefalt tatt med i første fase av arbeidet med marint vern, jf. nærmere omtale under kap. 2. Kunnskap om naturforholdene i de tre områdene som omfattes av foreliggende verneforslag, er sammenstilt i tilrådingene fra Rådgivende utvalg fra 2003 og 2004, samt i forvaltningsplanutkast

for Gaulosen og Rødberget. Det har vært kjent lenge at Gaulosen har stor betydning som næringssøkområde for fugl, noe som fugletellinger fra 1970-tallet frem til i dag viser. Fra tidlig på 1980-tallet har det også blitt gjennomført marine kartlegginger i Gaulosen. Korallrevet på Rødberget har vært kjent siden 1800-tallet og har blitt brukt som forskningsområde og undervisningslokalitet siden 1872, både av norske og utenlandske forskere. I de senere årene har Rødberget hovedsakelig vært brukt som forskningslokalitet for forskere fra NTNU og NINA. På oppdrag fra daværende Direktoratet for naturforvaltning i 2010, oppdaterte Havforskningsinstituttet kunnskapsgrunnlaget for Jærkysten, Gaulosen og Rødberget. Det ble gjennomført kartlegging av marin fauna i Gaulosen i 2014. Det vises for øvrig til omtalen av verneverdier og trusler mot verneverdiene nedenfor.

Den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologiske tilstand i denne saken vurderes å stå i et rimelig forhold til sakens karakter, jf. naturmangfoldloven § 8. Det vil være behov for nærmere kartlegginger som grunnlag for en best mulig forvaltning av områdene, men det legges til grunn at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om verneverdiene til at det kan treffes vedtak om vern.

1.2.2 Effekten av vernet

Forslag til verneforskrifter åpner for at pågående aktiviteter i all hovedsak kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene, vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene og naturtypene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige nye inngrep i områdene. Det legges opp til utarbeidelse av forvaltningsplaner med definerte bevaringsmål, som grunnlag for å overvåke tilstanden i områdene. For områdene Gaulosen og Rødberget er det allerede utarbeidet utkast til forvaltningsplaner. Departementet vurderer det slik at vern av områdene med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for økosystemene, naturtypene og artene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Naturmangfoldloven § 10 setter krav om at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Pr. i dag vurderes områdene Jærkysten, Gaulosen og Rødberget i liten grad å være utsatt for inngrep og aktiviteter som belaster økosystemene. For omtale av påvirkning områdene utsettes for i dag, se kapittel 1.4 og 1.5. Når det gjelder fremtidig belastning, innebærer forslag til verneforskrifter forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Virksomhet det åpnes for i verneforskriftene, er vurdert til å ikke medføre økt belastning. Virksomheter som kan tillates blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven. Gjennom den overvåking som det legges opp til, vil tilstandsutviklingen kunne følges. Dette kan gi et bedre grunnlag for å vurdere samlet belastning ved behandling av dispensasjonssøknader.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, jf. naturmangfoldloven § 11. Vernevedtakene i seg selv medfører ikke miljøforringelse. I verneforskriftene

er det gjort generelle unntak fra forskriftenes forbudsbestemmelser. For enkelte av disse unntakene er det satt vilkår for å hindre miljøforringelse, og dersom disse vil være fordyrende, dekkes dette av tiltakshaver. Som eksempel kan nevnes forslaget til verneforskrift for Gaulosen, hvor det i tilknytning til unntaket for fortøyning av småbåt, er foreslått at «Fortøyningsmiddel på faste fortøyninger må være i stein eller annet materiale som ikke forurenses.». Dersom dette vil være fordyrende, vil tiltakshaver måtte dekke dette selv.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er vektlagt i verneprosessen i forbindelse med fastsetting av forslag til generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Prinsippene i naturmangfoldloven vil også bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriftene og i arbeidet med forvaltningsplaner for områdene.

1.3 Verneverdier

Områdene har naturverdier som gjør at de vurderes som verdifulle i nasjonal og dels internasjonal sammenheng.

Den såkalte Listamoren går langs hele Jærkysten; submarint i nordre og sørlige deler, langs land i midtre deler. Dette er et mektig endemorenesystem, avsatt av innlandsisen i sluttfasen av siste istid, og således av stor vitenskapelig verdi. De mektige rullesteins- og blokkmarkavsetningene både på bunnen og langs strendene er vasket frem fra denne endemorenen, likeledes mye av sanden på sandbunn. Jæren og Jærkysten med Listamoren, representerer samlet sett et kvartærgeologisk modellområde med stor verdi for forståelsen av nasjonale istidssuksessjoner. Det grunne og lysåpne sjøområdet, med sterkt vekslende bunnforhold og sjø og strøm, gir grunnlag for en stor variasjon når det gjelder økosystemer og habitater. Det er således snakk om et høyproduktivt og krevende miljø for en spesialisert marin flora og fauna. Indre deler av det foreslåtte marine verneområdet inngår stedvis i lokaliteter for Ramsar-området Jæren våtmarkssystem, dvs. at det har internasjonal verdi som våtmarksområde.

Gaulosen omfatter et relativt urørt elvedelta og såkalt estuarium (brakkvannsdelta). Området har stor variasjon med store tidevannsflater, grunne arealer med sand- og mudderbunn og også bratte skråninger som går ned til den flate fjordbunnen mer enn 200 meter innerst i fjordarmen. Dette gjør at Gaulosen inneholder en relativt rik og mangfoldig flora og fauna, gyteområde for fisk og er et viktig næringsøkområde for fugl. Det foreslåtte området grenser til eksisterende verneområder som inngår i Ramsar-området Trondheimsfjorden våtmarkssystem.

Rødberget ligger på nordsiden av Trondheimsfjorden og er en strømrik hardbunnslokalitet med rike korallforekomster, og i tillegg består området av næringsrike bløtbunnslokaliteter som er viktige næringsøkområder for fugl. Området er godt kartlagt og har det største mangfoldet av flora og fauna i Trondheimsfjorden. Totalt er minst 2/3 av de marine artene i fjorden og minst 15 av de 17 norske kjente korallartene registrert her.

Det vises for øvrig til omtalen av særskilte verneverdier i den områdevis gjennomgangen i kapittel 6.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Den viktigste trusselen mot verneverdiene i de tre områdene er større, fysiske inngrep som påvirker sjøbunn, vannutskiftning og strømforhold, for eksempel tiltak som innebærer utfylling, mudring, uttak og deponering av masse, sprengning, boring og plassering av konstruksjoner på sjøbunnen.

For Jærkysten er påvirkninger i sjøområdene først og fremst fra taretråling, fiske, ferdsel og Forsvarets bruk av deler av sjøområdene som øvingslokalitet. På grunn av den nordgående kyststrømmen fra Skagerak, er området forholdsvis høyt belastet med hensyn til både miljøgifter og næringssalter, men trenden er nedadgående. Det ser ut til at lokale tilførsler av næringssalter gjennom arealavrenning og tilførsler via elvene nå har en relativt større betydning. I følge Fylkesrisikovurdering for Rogaland (Fylkesmannen i Rogaland, 2013), er risikoen for miljøbelastning i sjøområdene ved Jærkysten først og fremst knyttet til havnivåstigning og ulykker som kan føre til forurensning, ikke minst fra omfattende kysttrafikk. Rogaland er den regionen i Norge som vil få størst havnivåøkning som følge av havnivåstigning, pga. liten landheving. Det er sannsynlig at havnivået i fylket vil stige mellom 60 og 110 cm fram mot år 2100. Det er også sannsynlig at det vil bli mer ekstremvær, og en stormflo i tillegg til havnivåstigningen vil kunne skape store problemer. Når det gjelder fare for forurensning er det beregnet at Jærkysten har nest høyeste risiko for akutte oljeutslipp (moderat hyppig).

For Gaulosen vil tiltak som kan skade viktige bløtbunnsområder, endre kjemiske forhold eller endre strømforhold, representere trusler mot verneverdiene. Næringstilførsler fra landbruksarealer og kloakkanlegg kan være skadelig for verneverdiene, hvis tilførslene blir for store. Kronemaneten *Periphylla periphylla* ble registrert i 2014. Denne kan gjøre stor skade på fiskebestandene i området, og dette kan påvirke økosystemet. Klimaendringer er en faktor som kan påvirke hele økosystemet i Gaulosen. Temperaturmålinger i Trondheimsfjorden viser at temperaturen har økt de siste 20 årene. Hvis temperaturen stiger mer, vil dette påvirke økosystemet og nye arter kan komme inn i fjorden.

Korallrevet i området Rødberget inneholder sårbare og saktevoksende organismer med lav toleranse ovenfor fysiske inngrep og fiske med aktive bunnredskaper. Klimaendring og forsuring av havet kan bli en økende trussel fremover.

Vern av områdene sikrer ikke naturmangfoldet mot klimaendringer, men kan ved at andre påvirkningsfaktorer reduseres/reguleres, gjøre at områdene står bedre rustet og vil være mer robuste mot uheldige effekter av klimaendringer.

Vern sikrer heller ikke områdene mot tilførsler av næringssalter og miljøgifter utenfra. Dette er forhold som reguleres gjennom annet regelverk, f.eks. forurensningsloven. Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) er videre et virkemiddel for å sikre god miljøtilstand gjennom helhetlig bruk av sektorenes virkemidler basert på et felles kunnskapsgrunnlag.

1.5 Andre interesser

Jærkysten omfatter noen av de beste taretrålingsfeltene i Rogaland, og avstanden til alginatfabrikken i Haugesund er relativt kort. Taretråling langs Jærkysten er regulert gjennom Forskrift om regulering av fiske og taretråling, Rogaland, som trådte i kraft 01.10.1992. Det pågår for tiden en revidering av forskriften. Det drives noe yrkesfiske i området, hovedsakelig som deltidsfiske for lokal omsetning. Det foregår et aktivt fiske etter torskefisk, breiflabb og reke. Store deler av sjøområdet fra Revtingen og til Sirevåg er gyteområde for reke (verdi A). Nord for Revtingen er det et gyteområde for torsk (verdi A). Omfanget av rekreasjons-, turist- og fritidsfiske regnes som avgrenset. Det er ingen anlegg eller kjente planer for akvakultur i det sterkt eksponerte området. Området har status som «nasjonal laksefjord» og det er således innskrenkninger når det gjelder akvakultur av laks og ørret. Jærstrendene er blant de viktigste friluftsområdene i landet. Området brukes bl.a. til surfing og kiting, og det er et aktivt seilingsmiljø. Det foreslåtte verneområdet har stor verdi som del av landskapsrommet og opplevelseskvalitetene. Hovedleden Songvår – Kvitsøy går ca. 3,5 km ut fra land. Denne kommer noe innenfor området lengst i nordvest. I tillegg er det en biled inn til Sirevåg, som først og fremst blir benyttet av fiskefartøyer. Forsvaret har et skyte- og øvingsfelt som delvis overlapper med den nordligste delen av området.

Innenfor det foreslåtte verneområdet Gaulosen er det interesser knyttet til fiske og friluftsliv. Området har begrenset betydning for kommersielt fiske, mens noe fritidsfiske foregår fra båt og fra land. Buvikfjæra og Øysanden er viktige friluftsområder hvor fjære- og sjøområdene brukes til bading og andre sommeraktiviteter. Fra Norgesmøllene vest for Buvikfjæra, er det noe båttrafikk ut og inn fra anlegget. Ved utløpet av Gaula er det sannsynlighet for at det er automatisk fredet kulturhistorisk materiale på sjøbunnen, fordi elvemunningen har vært en viktig landingsplass for båter der den ligger og grenser mot rike jordbruksbygder og ferdselsårer innover i landet. I tillegg er det gode bevaringsforhold på grunn av den jevne tilstrømningen av ferskvann og sedimenter. Hele planområdet ligger innenfor et av de prioriterte marinarknologiske områdene, PRIMAT 4360. Mot land grenser det foreslåtte verneområdet hovedsakelig til landbruksområder, men også fritidsboliger og annen bebyggelse. Spesielt i sommersesongen er området populært hvor Øysand camping og badestranda trekker til seg en del besøkende. I tilknytning til de eksisterende verneområdene i Gaulosen er det laget to fugletårn.

Rødberget benyttes av yrkesfiskere og det fiskes etter lyr og krabbe. I Prestbukta brukes området aktivt til rekreasjon og friluftsliv, hvor det er badeplass som brukes både av fastboende og turister, samt fritidsfiske. Museet Kystens Arv bruker området til naturveiledning og aktiviteter knyttet til dette. Industriområdet på Rødbergneset har noe båtaktivitet inn og ut av det planlagte verneområdet, samt en inntak- og utløpsledning i tilknytning til driften. Området har stor betydning for forskning og er kjent som en klassisk forskningslokalitet.

Når det gjelder forskningsaktivitet i tilknytning til de tre områdene, er områdene ment å skulle tjene som referanseområder for forskning og overvåking, jf. verneformålet.

Det vises for øvrig til merknadene til de enkelte områdene i kapittel 6.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Jærkysten, Gaulosen og Rødberget er tre av 36 kandidatområder for marint vern som ble utpekt i tilrådninger fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Utvalget var bredt sammensatt og ble nedsatt av Klima- og miljødepartementet (daværende Miljøverndepartementet) i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet (daværende Fiskeridepartementet) og Olje- og energidepartementet i 2001. På bakgrunn av bl.a. analyse av utbredelsen til bunnlevende marine arter ble kysten delt inn i tre biogeografiske regioner. Potensielle områder ble delt inn i seks kategorier. Utvalget vektla at det skulle velges ut områder fra hver av de seks kategoriene innen hver av de tre biogeografiske regionene. Utvalgte pekte på at det vil ta mange år før en har god oversikt over det biologiske mangfoldet i våre marine områder, og la til grunn at det er kjent at det er en sammenheng mellom forekomst av planter og dyr og bunnforholdene generelt.

Utvalget ga sin endelige tilråding i 2004. Utvalget vurderte at de 36 områdene til sammen representerte et godt og balansert utvalg av undersjøisk natur fra kysten og skjærgården. Ved utvelgelse ble særegenhet og representativitet sett i forhold til regioner og kyststrekninger vektlagt. Det ble også vektlagt at områdene skulle være lite påvirket og at de kunne tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

Arbeidet med marint vern er forankret i flere stortingsmeldinger, herunder St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009). Gjennom denne meldingen ble oppstart av planarbeidet klarert for 17 av de 36 kandidatområdene. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* bekrefter at tverrsektorielt marint vern etter naturmangfoldloven § 39 fortsatt skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på for fremtiden.

2.2 Saksgang

Saksbehandlingen har fulgt reglene i naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen.

Melding om oppstart av planarbeidet for 17 av kandidatområdene ble kunngjort og sendt lokale og regionale høringsinstanser fra de respektive fylkesmenn i 2009. Daværende Direktoratet for naturforvaltning sørget for kunngjøring i Norsk lysingsblad og sendte forslagene på høring til sentrale høringsinstanser. Melding om oppstart av planarbeidet for Jærkysten ble sendt fra Fylkesmannen i Rogaland 10.09.09, mens meldinger om oppstart av planarbeidet for Gaulosen og Rødberget ble sendt fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 21.09.09. I meldingsfasen gjennomførte fylkesmennene møter med bl.a. kommunene. Oppsummering av innspill til oppstartsmeldingene ble sendt fra fylkesmennene til direktoratet i januar 2010.

Klima- og miljødepartementet ga Miljødirektoratet i brev av 28.03.14, oppdrag om å videreføre arbeidet med ti områder, bl.a. områdene Jærkysten, Gaulosen og Rødberget. Det ble lagt opp til en ordinær verneplanprosess etter naturmangfoldloven, som starter med at fylkesmennene utarbeider verneforslag. Det ble forutsatt at fylkesmennene sørger for at arbeidet skjer med god lokal medvirkning og forankring. I tråd med dette ga direktoratet fylkesmennene i brev av 11.04.14, oppdrag om å videreføre arbeidet med disse områdene. Det ble tatt sikte på at fylkesmennene skulle gjennomføre høring og gi tilråding til direktoratet i løpet av høsten 2014. På bakgrunn av ønsker om mer tid til de lokale prosessene, ble imidlertid fylkesmennenes frister for oversendelse til direktoratet utsatt.

Verneforslag for Jærkysten ble sendt fra Fylkesmannen i Rogaland på lokal og sentral høring 17.12.14, med høringsfrist 20.03.15. Verneforslag for Gaulosen og Rødberget ble sendt fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag på lokal og sentral høring 11.05.15 og 22.05.15, med høringsfrist 01.08.15. Tilråding til Miljødirektoratet ble sendt 19.06.15 for Jærkysten, 11.09.15 for Gaulosen og 01.09.15 for Rødberget. Under arbeidet med verneforslagene har fylkesmennene avholdt åpne møter. For Gaulosen og Rødberget ble det også opprettet referansegrupper med deltakelse bl.a. fra kommunene. Disse referansegruppene har bidratt i arbeidet med verneforslag og utkast til forvaltningsplaner.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Avgrensning og arealomfang

Fylkesmennene har ikke foreslått endringer i avgrensningen av områdene som følge av høringene. Miljødirektoratet tilrår imidlertid at et mindre areal som er regulert til Buvika brygge og inngår i kommuneplanens arealdel tas ut av verneforslaget for Gaulosen, jf. nærmere omtale i kapittel 6. Klima- og miljødepartementet slutter seg til dette.

3.2 Verneforskrifter

Etter høring har Fylkesmannen i Rogaland ikke tilrådd endringer i forskriftsforslaget for Jærkysten, mens Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har tilrådd enkelte endringer for Gaulosen og Rødberget. Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer sammenlignet med fylkesmennenes forslag, jf. nærmere omtale i kapittel 6. Klima- og miljødirektoratet slutter seg til disse.

3.3 Navnsetting

Benevnelsen «Rødberg marine verneområde» ble brukt i høringsforslaget for Rødberget. På bakgrunn av uttalelse fra Kartverket og forslag fra fylkesmannen, tilrår direktoratet at navnet på området endres til «Rødberget marine verneområde».

4. FORVALTNING, ØKOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

I likhet med for de eksisterende verneområdene, legges det opp til at Miljødirektoratet får myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene, og det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. Alle kommuner fikk høsten 2014 tilbud om å ta over forvaltningsansvaret for mindre verneområder (områder forvaltet av fylkesmannen). Miljødirektoratet har delegert slikt ansvar til kommuner som har sagt ja og akseptert de forutsetningene som lå til grunn for tilbudet. Tilbudet omfattet ikke verneområder som strekker seg over flere kommuner. Jærkysten og Gaulosen strekker seg over hhv. to og tre kommuner, mens Rødberget ligger innenfor én kommune.

Forvaltningsplaner for områdene må ferdigstilles snarest mulig etter vernevedtak.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av skilt, forutsettes dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1420 post 33. Utarbeiding av forvaltningsplaner, etablering av oppsyn og skjøtsel vil dekkes innenfor aktuelle budsjettposter og eksisterende budsjetttrammer.

Opplysningene som er kommet inn og vurderingene som er gjort gjennom verneplanprosessene, herunder arbeid med utkast til forvaltningsplaner for to av områdene, tilsier at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil legge begrensninger på eksisterende og planlagt bruk. Når det gjelder konsekvenser for andre interesser, vises det til den områdevis gjennomgangen i kapittel 6.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal kunne iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

5. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

Oversikt over hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse, samt oppsummering av alle høringsuttalelser, finnes under omtalen av hvert enkelt område i kapittel 6. Generelt er berørte kommuner, fylkeskommuner og sentrale høringsinstanser positive til forslagene.

5.1 Særlig om beskyttelse av sjøfugl i verneformålet

I henhold til bestemmelsen om marine verneområder i naturmangfoldloven § 39, kan marine verneområder i sjø opprettes for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter.

De tre foreslåtte områdene, Jærkysten, Gaulosen og Rødberget, er alle viktige funksjonsområder og overlapper dels med eller grenser til eksisterende verneområder der fugl er en del av formålet. På dette grunnlag ble omtale av områdenes funksjoner for fugl tatt inn i formålet i verneforskriftene da disse ble

sendt på høring. Dette omfatter bl.a. funksjoner som matsøkområde, leveområde, oppholdsområde, rasteområde og trekkområde.

Miljødirektoratet viser imidlertid til at fugl ikke inngår i verneformålet for eksisterende marine verneområder, jf. de tre områdene som ble vernet i 2013, og at man derfor ikke har erfaringer eller praksis å vise til på dette området. En såpass vid omtale av funksjoner som nevnt ovenfor, impliserer etter direktoratets vurdering at vernebestemmelsene bør beskytte fuglene mot forstyrrelser og at fuglene fredes. Dette gjenspeiles imidlertid ikke i de foreslåtte verneforskriftene som har vært på høring.

Miljødirektoratet tilrår på dette grunnlag at omtalen av fugl i verneformålet bør knyttes til områdenes verdi som næringssøkområder for fugl og at verneforskriftene endres i tråd med dette.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets vurdering.

Det understrekes at dette ikke vil innebære at eksisterende vern svekkes. Ved overlapping mellom marint vern og annet vern etter naturvernlovgivningen, vil det være to sett med verneforskrifter som gjelder. Generelt vil det være slik at de strengeste bestemmelsene legges til grunn, f.eks. ved behandling av dispensasjonssøknader.

5.2 Lovtekniske endringer

Miljødirektoratet har videre foreslått visse justeringer i ordlyden i forskriftene for at disse skal komme i samsvar med eksisterende forskrifter for marine verneområder og med hverandre. Klima- og miljødepartementet slutter seg til forslagene. Videre foreslår Klima- og miljødepartementet, etter råd fra Justisdepartementet, enkelte mindre lovtekniske justeringer. Disse justeringene innebærer ikke noen substansendring i forhold til forslagene fra Miljødirektoratet.

6. MERKNADER TIL ENKELTOMRÅDENE

6.1 Jærkysten, Hå og Klepp kommuner, Rogaland fylke

6.1.1 Verneverdier

Jærkysten omfatter et sjøareal på ca. 142 km², og strekker seg fra Sele og Revtangeni i nord, til og med Ognabukta i sør, fra 5 til om lag 50 meters dybde. Området dekker store deler av gruntvannssokkelen utenfor Jærstrendene. Sokkelen er en særpreget landskapsform med store grunne partier langt ut fra land, med bunn av vekslende sand, berg og rullestein/blokkmark. Sørlike og nordlige deler av området består av mye sandbunn. I midtpartiet, fra Obrestad til Kvassheim, er det derimot dominerende bunnmorene med rullestein/blokkmarksbunn. Generelt sett er det snakk om mektige løsmasseavsetninger på sokkelen. Denne er bredest i nord og sør utenfor sandstrendene ved Jærens Rev og i Ognabukta, der 50-meters koten går opptil 5-7 km fra land. Fra

sokkelbremmen skråner det bratt ned til ca. 200 m og videre mer jevnt ned mot Norskerenna i vest.

Området er sterkt eksponert og preget av stor fysisk dynamikk ved bølger og strøm. Ikke minst i de sørlige og nordlige sandbunn-områdene fører stormbølger og strømmer til jevnlig enorme masseflyttinger, som igjen står i naturlig økosystem-dynamikk med akkumulasjon og erosjon i sanddynesystemer på land.

Den såkalte Listamorenen går langs hele Jærkysten; submarint i nordre og sørlige deler, langs land i midtre deler. Dette er et mektig endemorenesystem, avsatt av innlandsisen i sluttfasen av siste istid, og således av stor vitenskapelig verdi. De mektige rullesteins- og blokkmarkavsetningene både på bunnen og langs strendene er vasket frem fra denne endemorenen, likeledes mye av sanden på sandbunn. Jæren og Jærkysten med Listamorenen representerer samlet sett et kvartærgeologisk modellområde med stor verdi for forståelsen av nasjonale istidssuksessjoner. Det grunne og lysåpne sjøområdet, med sterkt vekslende bunnforhold og sjø og strøm, gir grunnlag for en stor variasjon når det gjelder økosystemer og habitater. Det er således snakk om et høyproduktivt og krevende miljø for en spesialisert marin flora og fauna. Indre deler av det foreslåtte marine verneområdet inngår stedvis i lokaliteter i Ramsar-området Jæren våtmarkssystem, dvs. at det har internasjonal verdi som våtmarksområde.

I området finnes en svært stor og sammenhengende stortareforekomst på morenebunn. Tareskogen utgjør et rikt økosystem med stort biologisk mangfold. Samtidig utgjør tareskogen en særlig viktig matsøk-biotop for et stort antall sjøfugler under vinteropphold og i trekkperioder. Råtnende driv-tare på strendene har tilsvarende avgjørende verdi som matfat under trekket for vadefugler og andre fuglearter. Indre deler av området har status som Ramsar-område, dvs. at det har internasjonal verdi som våtmarksområde.

6.1.2 Planstatus og inngrepsstatus

Større deler av det foreslåtte Jærkysten marine verneområde overlapper med ytre deler av det eksisterende «Jærstrendene landskapsvernområde med biotopfredingar og naturminne».

I Klepp kommune sin del av det foreslåtte verneområdet er de grunneste delene (ut til ca. kote 20 m) definert som naturområde og båndlagt etter lov om naturvern i kommuneplanens arealdel 2014-2025, mens de øvrige delene er definert som bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone.

Hå kommune sin del av det foreslåtte verneområdet er i kommuneplanens arealdel 2014-2028 hovedsakelig definert som bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone. Strandsonen og et stykke ut i sjø er båndlagt som naturvernområde. Båndleggingen går hovedsakelig ut til kote 5 meter, men ved Kvassheim/Ognabukta og ved Refsnes går båndleggingen ut til ca. kote 20 meter. Tre områder, ved Raunen, Kvassheim og Refsnes, er definert som friluftsområde. Disse områdene er innenfor båndleggingssonen, men de to sistnevnte omfatter kun landarealer og ligger utenfor verneforslaget.

Foreslått verneområde overlapper med Jærstrendene landskapsvernområde i to sjøområder; Reve-Orre og Oгна. I disse sjøområdene strekker landskapsvernet seg ned til 20 meters dyp, mens det ellers strekker seg til 5 meters dyp. I henhold til gjeldende vernebestemmelser er det taretrålingsforbud ut til 20 meters dybde i en nærmere avgrenset sone mellom Reve havn i nord og Orre-elven i sør. Sjøfiske er ikke regulert av verneforskriften. I fuglefredningsområdene ved Raunen, Kvasshheim, Håtangen, Skeievika og Revtangen er det i sjøområdene forbud mot bruk av vannscooter/vannjet, andre former for vannmotorsport, bølgesurfing og bruk av seilbrett i perioden 1. oktober til 31. mars.

I Fylkesdelplan for Jærkysten (Rogaland fylkeskommune 1996, godkjent av Miljøverndepartementet 12.12.2003), går planområdet ut i sjø og inn i landet så langt som dette er vesentlig for forvaltning av verdiene i strandsonen. I tillegg til fuglefredningsområdene i vernekart for Jærstrendene landskapsvernområde, legger fylkesdelplanen opp til at det bør være forbud mot sport og idrett ved Brusand og ved Sirevåg. I fylkesdelplanen er taretrålingsforbud planlagt ved Reve, Obrestad, Stavnheimsvika og Kvasshheim. Overordnet mål for sjøområdene er å sikre de biologiske ressursene, samt å utnytte ressursene til friluftsliv, idrett, rekreasjon og næring.

Fylkesdelplan for kystsonen i Rogaland (Rogaland fylkeskommune 2002) omfatter sjøområdene ut til grunnlinjen og landområdene nærmere sjøen enn 100 meter. Planen gjelder formelt sett ikke langs Jærkysten, her gjelder fylkesdelplan for Jærkysten. Likevel er Jærkysten tatt med på plankartene, og der gjenspeiles tydelig de mange interessene i området; natur-, kultur- og friluftsverdier, fiskeinteresser, taretråling og forsvarsinteresser.

Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kultur (Rogaland fylkeskommune 2003) har som mål for havområdene at områder som er særlig viktige for det biologiske mangfoldet og/eller for å ta vare på et representativt utvalg av naturen i fylket, må forvaltes slik at naturen trygges i mange slektsledd framover. Jærkysten er beskrevet som en variert løsmassekyst med nasjonale og internasjonale verdier.

6.1.3 Høring

Verneforslag for Jærkysten ble sendt på høring 17.12.14 til: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Fiskeridirektoratet, Fiskeridirektoratet region Sør, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Sjøfartsdirektoratet, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statnett SF, Bergvesenet, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Statkraft SF, Kystverket, Norges Geologiske Undersøkelser NGU, Statens namnekonsulentar for Vestlandet, Nordisk institutt, Universitetet i Bergen, Fiskarlaget Vest, Norges fiskarlag, Sør-Norges Notfiskarlag, Noregs fritids- og småfiskerforbund avd. Vest, FHL Vestnorsk Havbrukslag, Artsdatabanken, Riksantikvaren, FMC BioPolymer AS, Taretrålfiskerens forening, Oddgeir Hodnefjell, Norges Fiskarlag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norges Kystfiskarlag, Kgl. Norsk Båtforbund, Norges Dykkeforbund, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Rogaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene

Landsforbund, Norsk Surfforbund, Norges Seilforbund, Norsk Industri, NHO Reiseliv, Norges Miljøvernforbund, SABIMA, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Havforskningsinstituttet, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Rogaland fylkeskommune, Hordaland fylkeskommune, Klepp kommune, Hå kommune, Norsk ornitologisk forening, avd. Rogaland, Sjøforsvaret, Forsvarets bygningstjeneste, Region Sør og Vestlandet, International Research Institute of Stavanger (IRIS), Tananger, Håland og Sirevåg Fiskarlag, Sirevåg Fiskarlag, Stavanger og Rogaland Jeger og Fiskerforening, Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger, Stavanger museum, Jæren Friluftsråd, Sola brettseilerforening og Stavanger Kiteklubb. Verneforslaget omfatter ikke privat grunn og er derfor ikke sendt grunneiere.

6.1.4 Merknader til verneforslaget

Fylkesmannen i Rogaland mottok 14 uttalelser til verneforslaget. Innspillene er kategorisert etter fem temaer: Generelle merknader, fiske og tarehøsting, verneplan og verneverdier, verneformål og verneforskrift og anlegg.

Generelle merknader

Rogaland fylkeskommune mener foreslått verneområde er et positivt initiativ som er i tråd med målsetninger i regionale planer, bl.a. Fylkesdelplan for Jærkysten (1996) og Fylkesdelplan for kystsonen i Rogaland (2002).

Klepp kommune har ingen merknader til forslag om marin verneplan for Jærkysten.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) legger til grunn at fylkesmannen mener vurdering av eventuelle konsekvenser for nett er ivaretatt ved at Statnett er høringsinstans.

Oljedirektoratet har ikke kommentarer til saken.

Sola Brettseilerforening kan tenke seg å bli tatt med i de prosesser som omhandler bruk og vern av Jærkysten og etterlyser et bedre samarbeid med fylkesmannen om dette.

Norges Seilforbund mener det hadde vært svært positivt dersom seilsportmiljøet ble inkludert i de prosesser som foregår når det gjelder bruk/vern av Jærkysten.

Fylkesmannen vil så langt som råd ta med interesserte parter i forvaltningen av kysten og det marine verneområdet, medregnet arbeidet med forvaltningsplan.

Fiske og tarehøsting

Fiskarlaget Vest gjør oppmerksom på at det også foregår fiske med snurrevad i området, og at området er svært viktig for de fiskerne som bruker det. Fiskarlaget går ut fra at det kan fiskes som før i referanseområdet for tare, og at yrkesfisket kan fortsette som normalt.

Fiskarlaget Vest gjør videre oppmerksom på at bl.a. pigghå og piggvar ikke er nevnt i opplysningene fra Fiskeridirektoratet. Fiskarlaget ser positivt på at alternativet «Transekt fra Jærstrendene» ble skrinlagt.

Fylkesmannen bekrefter at det kan fiskes som før i referanseområdet, og at yrkesfisket kan fortsette som normalt. Opplysningen om snurrevadfiske tas til etterretning i revidert høringsdokument. Fylkesmannen bemerker at opplysningene om pigghå og piggvar tas til etterretning i revidert høringsdokument.

Verneplan og verneverdier

Kartverket viser til at det er brukt to ulike navn i forslaget til nytt verneområde; Jærkysten marint verneområde og Jærkysten marine verneområde. Kartverket er av den oppfatning at Jærkysten marine verneområde er riktig skrivemåte, og minner om at rett myndighet for verneområdet må melde inn navnet for registrering i Sentralt navnerregister.

Fylkesmannen er enig i Kartverkets merknader om at rett navn vil være Jærkysten marine verneområde. Dette tas til etterretning i revidert høringsdokument.

Rogaland fylkeskommune ber fylkesmannen om å omtale brukergruppene som næringsinteresser. Fylkeskommunen mener det er viktig at man gjennom forvaltningsplanen for området legger til rette for en bruk som både tar vare på næringsinteressene og verneformålet. Videre gjør fylkeskommunen oppmerksom på at man bør ta hensyn til at bruken av området kan endres over tid, f.eks. når det gjelder potensiale for fremtidig matproduksjon knyttet til makroalger.

Fylkesmannen viser til avsnittet om brukerinteresser i høringsdokumentet, der ulike næringsinteresser tydelig fremkommer og er nærmere gjort rede for. Likeledes er disse også spesifikt konkretisert i verneforskriften. Området er også mye brukt til fritidsformål og som grunnlag for reiseliv. Begrepet «brukerinteresser» vil derfor være mer dekkende for de ulike gruppene som bruker området. Fylkesmannen viser til verneforskriften § 8, om at det skal utarbeides forvaltningsplan. En slik plan vil måtte redegjøre nærmere for handlingsrommet for næringsinteresser innenfor den juridiske rammen som verneformålet og vernebestemmelsene setter. Vernet har et meget langt tidsperspektiv. Fylkesmannen er enig med fylkeskommunen om at bruken av området og potensialet for ny næring vil kunne endre seg over tid, på måter som man i dag ikke fullgodt klarer å ta høyde for i spesifiserte vernebestemmelser. Slike tilfeller, som til f.eks. nevnte potensiale for matproduksjon ved makroalger, vil bli håndtert etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen (§ 6) i verneforskriften, jf. naturmangfoldloven § 48.

Arkeologisk museum etterlyser begrunnelse for den geografiske innskrenkingen av Jærkysten marine verneområde i forhold til landskapsvernområdet. Plangrensen i nord går ved Sele hamn, mens Jærstrendene landskapsvernområde strekker seg ytterligere ca. 10 km lenger nord, til Kolnes i Sola. Museet stiller seg tvilende til at det finnes submarine kulturminner i planområdet. Slike forekomster vil man i tilfelle særlig kunne finne i den søndre tredjedelen av planområdet. Forholdet bør eventuelt verifiseres av Stavanger maritime museum ved MUST. Arkeologisk museum mener at det å opprette et rådgivende utvalg til støtte for forvaltningen av verneområdet som tilrådd i § 10 er en god idé.

Fylkesmannen viser til at grensedragningen er gjort med utgangspunkt i anbefalingen fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. For øvrig omfatter verneforslaget alt av de to marine delområdene for Jærstrendene, men avgrenset til 5-meters koten mot land langs hele strekningen til nordenden av foreslått område. Gruntvannssokkelen har en forlengelse mot nordvest som ikke er foreslått vernet. En utvidelse i den retningen ville omfatte svært trafikkerte skipsfartsleier samt ankringsplass for store bøyelastere, jf. forslag om forbud mot oppankring i verneforskriften. I forbindelse med kommende forvaltningsplan bør mulige submarine kulturminner utredes nærmere av Stavanger Maritime Museum/MUST. Fylkesmannen noterer seg kommentaren fra Arkeologisk Museum om opprettelse av et rådgivende utvalg. Et slikt utvalg bør etableres i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan.

Fiskeridirektoratet region Sør foreslår at opplysningen fra Fiskarlaget Vest om gyting av pigghå og piggvar samt snurrevadfiske, tas inn i teksten.

Fylkesmannen tar til følge merknadene fra Fiskeridirektoratet region Sør, og innarbeider disse i revidert høringsdokument. Opplysninger om gyting for pigghå og piggvar blir tatt inn i revidert høringsdokument.

Friluftsrådernes Landsforbund (FL) er overrasket over at surfing og kiting ikke er nevnt i saksfremlegget under brukerinteresser. FL regner med at dette har bakgrunn i at utfordringene med tidligere brukerkonflikter nå er løst gjennom annet lovverk, og at etablering av marint verneområde ikke vil føre til ny konflikt. FL mener at vernet av vegetasjon, med dette er ment tang, tare og andre marine planter, er for svakt, og anbefaler derfor at referanseområdet utvides geografisk.

Fylkesmannen viser til at friluftaktiviteter generelt ikke er regulert etter verneforskriften, således heller ikke surfing eller kiting. Fylkesmannen minner også om at foreslått grense følger 5-meters koten langs de grunne sjøområdene, der det meste av brettssportsaktiviteten holder til.

Verneformål og verneforskrift

Sola brettseilerforening mener at formålet med det nye verneområdet ikke kommer tydelig frem, med unntak av det som står i §1 om fugler. De ber derfor om at paragrafene som regulerer og definerer vernet konkretiseres for å unngå misforståelse og interessekonflikter knyttet til bruken av området. Foreningen uttrykker uro for at etablering av verneområdet vil føre til flere og strengere restriksjoner på brettseiling og surfing langs Jærkysten.

Norges Seilforbund viser til at det i området som er foreslått til verneområde er tunge seilinteresser, særlig knyttet til brettseiling, bølgesurfing og kiting, og at de lokale seilmiljøene er bekymret for at det blir lagt urimelige avgrensninger på disse aktivitetene. Forbundet fremmer forslag om at det gjennom dialog blir arbeidet frem anbefalte områder for seilспорт.

Fylkesmannen viser til spesifikt nevnte verneverdier i § 1 verneforskriften, bl.a. den marine landskapstypen, kvartærgeologi, biologisk rike stortareforekomster og andre

habitat, og sedimentdynamikken. Det vil ikke være formålstjenlig å utdype dette i større detalj; noe som vil kunne gjøres i forvaltningsplan. Fylkesmannen viser også til at seiling, vannsport og annen friluftaktivitet ikke er regulert av verneforskriften, og således kan skje fritt i forhold til dette vernet. Strandnære aktiviteter av alle slag innenfor 5 meters koten faller utenfor grensen for det marine vernet.

Forsvarsbygg gjør oppmerksom på at Forsvaret har et skyte- og øvingsfelt som delvis overlapper med den nordre delen av verneområdet utenfor Vigdel (feltnavn «END 257 Vigdel II» og «END 258 Vigdel III»). Feltet benyttes i hovedsak til skyting med missiler mot luft- og overflatemål, gjerne ved bruk av droner. Det er viktig å beholde dette som øvingslokalitet, og Forsvarsbygg ber om at siste setning i § 4.1, som ikke gjør unntak for militær øvingsvirksomhet, tas ut av forslaget. Eventuelt kan setningen erstattes med en setning som gjør unntak for den spesifikke øvingsvirksomheten som utøves i Vigdel-feltet, f.eks. «Unntaket gjeld også for øvingsverksemd (medrekna skyteøvingar mot luft- og overflatemål) som ikkje medfører skade på havbotn»).

Fylkesmannen viser til at verneforskriften § 4 pkt. 1 har en standard presisering om at «Unntaket gjeld ikkje øvings-verksemd» (militær operativ virksomhet er derimot ikke regulert av verneforskriften). Bakgrunnen for dette er sentrale avklaringer om spørsmålet om militære øvinger i verneområder, jf. brev av 01.07.1997 fra Forsvarets overkommando til Direktoratet for naturforvaltning og Forsvarskommando Nord-Norge og Sør-Norge. Her fremgår det bl.a. at «Vanlige øvingar skal ikkje finne sted i verna områder med mindre Fylkesmannen vurderer den militære aktivitet til ikkje å være i strid med formålet med vernet, og derfor gir løyve til slik verksemd». Man oppfordrer til åpen dialog med aktuelle fylkesmenn.

Fylkesmannen i Rogaland vil stille seg åpen for nærmere avklaringer om militære øvelser i det aktuelle marine verneområdet, medregnet eventuell dispensasjonsbehandling etter verneforskriften § 6.

Arkeologisk museum viser til at det i forslaget § 3 under pkt. 1 nevnes at planting av vegetasjon er forbudt. Arkeologisk museum mener at det for de fleste vil være vanskelig å forstå at det er mulig å effektivt plante på 5-50 meters sjødybde, og at man derfor bør vurdere å utdype/forklare dette punktet nærmere, eller ta det ut av planen.

FMC BioPolymer mener at det ikke går tydelig nok frem av § 4 i verneforslaget at høsting av tare skal kunne fortsette som før.

Fylkesmannen viser til at det i § 3 pkt. 1 er et generelt forbud mot all form for skade eller fjerning av vegetasjon. Det er det generelle utgangspunktet for å ivareta disse verdiene i overskuelig fremtid. I § 4 pkt. 1 gjort et klart unntak fra forbudet, for «Hausting av viltlevande marine ressursar...», inklusiv uomtvistelig taretråling i hele verneområdet - med et unntak i det såkalte referanseområde tareskog (jf. siste bi-setning i § 4 pkt. 2) ved Reve – Orre (se vernekart). Spørsmålet om forbud mot planting er ikke kommentert i fylkesmannens tilråding, men fylkesmannen har i ettertid bemerket at utgangspunktet er eksempler fra annet marint vern. Forbudet bør stå pga. at havbruk med tiden kan få produksjonsteknologier som gjør dette mulig, gitt også at disse omfattende relativt

grunne (lys-sone) bunnområdene også har en relativt slak morfologi som trolig vil kunne lette en slik produksjon.

Anlegg

Kystverket Vest understreker at navigasjonsinstallasjoner i området må vedlikeholdes, og at Kystverket må ha tilgang til dette. Arbeidet må i hovedsak utføres i perioder med godt vær. Kystverket Vest gjør oppmerksom på at det i noen tilfeller kan være nødvendig å sette opp nye navigasjonsinstallasjoner og sjømerker, eller eventuelt andre farledstiltak. Dette vil de opplyse om dersom det blir aktuelt.

Fylkesmannen viser til at Kystverket sine installasjoner i området kan vedlikeholdes, jf. avklaring i § 4 pkt. 6 i verneforskriften. Oppsetting av nye installasjoner og farledstiltak vil kunne behandles etter søknad, jf. § 5 pkt. 1 i verneforskriften.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser om at verneområdet slik det er planlagt ikke kommer i konflikt med vassdrag eller kjente vannkraftressurser, og at det heller ikke har følger for utredningsområder for havvind per i dag. NVE mener at verneområdets lokalisering likevel kan være gunstig for vindmøller til havs dersom dette i fremtiden blir mer aktuelt enn det er nå.

Fylkesmannen viser til at eventuelle fremtidige planer om vindmøller i verneområdet vil måtte vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen (§ 6) i verneforskriften jf. § 48 i naturmangfoldloven.

6.1.5 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen viser til vurderingene gitt over under de ulike temaene, og anbefaler at verneforslaget videreføres som foreslått. Innspillene vil bli videre vurdert i arbeidet bl.a. med forvaltningsplanen.

6.1.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Miljødirektoratet bemerker at intensjonen har vært at området skal ha navnet «Jærkysten marine verneområde», og dette fremgår av utkastet til verneforskrift som ble sendt på høring. Betegnelsen «marine verneområde» er i tråd med tidligere vedtak om vern etter naturmangfoldloven § 39 (marine verneområder).

Når det gjelder Forsvarets bruk av skyte- og øvingsfeltet utenfor Vigdel, har Forsvarsbygg opplyst at feltet er i bruk og aktivert for flere kapasiteter. Dette betyr at det ikke bare omhandler skyting med mulig nedfall, men at det også er godkjent for aktivitet under overflaten. Aktiviteten under overflaten knytter seg i grove trekk til aktivitet relatert til Forsvarets undervannsfartøy, detoneringer og dykkeaktivitet. Dette gjelder for hele feltet. Det foregår i disse tider restrukturering av flere andre felt i Norge, og dette feltet er et av de som skal videreføres. Dette impliserer at brukshyppigheten kan øke. Samtidig er det viktig å presisere at brukshyppighet ikke er særlig relevant for kapasiteten. Det er området og kapasiteten i seg selv som er sentralt. Forsvarsbygg ser en endring av bestemmelsene i tråd med sitt tidligere høringsinnspill som tilstrekkelig. Forsvarsbygg

mener at hyppighet er vanskelig å angi og de anser dette som mindre relevant. Nedfall i verneområdet kan forekomme.

Miljødirektoratets vurdering er at bruken av skyte- og øvingsfeltet bør kunne fortsette også etter et eventuelt vedtak om marint vern. Forsvarsbygg ønsker et direkte unntak i verneforskriften (§ 4), mens fylkesmannen tilrår behandling etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen (§ 6), jf. oppsummeringen ovenfor. Direktoratet viser til at det her er snakk om en igangværende virksomhet, og at det i slike tilfeller ikke er vanlig å legge opp til behandling etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen. Områdevern etter naturmangfoldloven er et virkemiddel som er ment å skulle gi en effektiv beskyttelse i et langsiktig perspektiv. Det bør derfor være en mulighet til å sette vilkår for bruken, i tilfelle det i fremtiden skulle bli aktuelt å endre bruken i en retning som medfører økt belastning på de marine verneverdiene. På denne bakgrunn tilrår direktoratet at det i verneforskriften § 5 tas inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse om bruk av skyte- og øvingsfeltet utenfor Vigdel. Det kan gis flerårige dispensasjoner.

Direktoratet tilføyer at grenseendring, slik at skyte- og øvingsfeltet holdes utenfor verneforslaget, er vurdert. Dette ville imidlertid ha medført en betydelig arealreduksjon, og det er nettopp i denne delen av området at gruntvannssokkelen er på det bredeste, og de grunne områdene/gruntvannssokkelen er helt vesentlig for verneformålet.

Når det gjelder tarehøsting, presiserer direktoratet at dette er regulert gjennom det eksisterende vernet av Jærstrendene, og at det ikke følger ytterligere begrensninger av forslaget om opprettelse av Jærkysten marine verneområde.

Når det gjelder verneforskriften, foreslår Miljødirektoratet følgende endringer spesielt for Jærkysten:

- Første ledd § 1 suppleres med «inneheld særegne økosystem» og «utgjør ein spesiell geologisk forekomst», slik at ordlyden knyttes tettere opp mot § 39.
- Formuleringen «Verneområdet omfattar sjøoverflata og sjøbotn» i § 2, endres til «Verneområdet omfattar overflata, vassøyla og sjøbotn». Vannsøylen var også med i forslaget fylkesmannen sendte direktoratet for faglig gjennomgang, og bestemmelsen blir med dette i tråd forskriftene for vedtatte marine verneområder. Dette innebærer at vernebestemmelsene også omfatter vannsøylen, selv om vannsøylen ikke inngår i verneformålet. Begrunnelsen for dette er at tiltak i vannsøylen kan påvirke sjøbunnen, som omfattes av verneformålet.
- Formuleringen «Det er forbod mot å fjerne vegetasjon frå verneområdet.» strykes fra § 3 bokstav a. Direktoratet viser til at vegetasjonen, herunder tang, tare og andre marine planter, ifølge forskriftsforslaget vil være fredet mot skade og ødeleggelse. Dette innebærer også forbud mot å fjerne vegetasjon. En spesifisering av forbud mot å fjerne vegetasjon kunne ha hatt noe for seg, dersom området omfattet strandområder og en ønsket å tydeliggjøre et forbud mot fjerning av f.eks. ilanddrevet tang og tare.
- Formuleringen «I det marine verneområdet gjeld følgjande verneføresegner:», strykes fra § 3 da den heller ikke er med i forskriftene for eksisterende marine verneområder. Det er imidlertid vanlig å ha med en slik formulering i verneforskrifter, jf. omtale i kapittel 5.

- Ordlyden i § 4 bokstav c endres fra «Hausting av villevande marine ressursar i samsvar med havressursloven og anna gjeldande lovverk, med unntak for hausting av vegetasjon, herunder tang, tare og anna vegetasjon i referanseområde tareskog.» til «Hausting av villevande marine ressursar i samsvar med havressurslova og anna gjeldande lovverk, med unntak av referanseområde merka i vernekartet, kor hausting av vegetasjon, medrekna tang, tare og andre marine planter ikkje er tillate.» Endringen vil gjøre det tydeligere at tarehøsting vil være tillatt utenfor referanseområdet.
- Unntaket «Ferdse med båt eller andre fartøy, herunder oppankring mot land» i § 4 flyttes opp, slik at rekkefølgen blir i tråd med forskriftene for vedtatte marine verneområder og de to øvrige foreslåtte marine verneområdene.
- Formuleringen «Legging av kablar og røyrledningar i utvalde korridorar» i § 5 bokstav b endres til «Legging av kablar og røyrledningar og så langt mogleg samla i korridorar». Formuleringen blir dermed i tråd med forskriftene for de to andre foreslåtte områdene, og harmonerer med forskriftene for de tre vedtatte marine verneområdene. Direktoratet kan ikke se at det er grunnlag for at formuleringen i forskriften for Jærkysten bør være annerledes.
- I tråd med vurderingen ovenfor, tilføyes følgende bestemmelse i § 5: «Bruk av eksisterande skytefelt som ikkje faller inn under § 4 bokstav a.»

Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger, og til de generelle merknadene i kapittel 5.

Det er knyttet betydelige verneverdier til Jærkysten. Samtidig tilsier de opplysninger som er kommet inn og de vurderinger som er gjort gjennom verneplanprosessen, at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil legge begrensninger på eksisterende og planlagt bruk.

Miljødirektoratet tilrår at Jærkysten vernes i tråd med forslag.

6.1.7 Klima- og miljødepartementets tilråding

Når det gjelder forsvarets skyte- og øvingsfelt utenfor Vigdel, har Klima- og miljødirepartementet vurdert at det fremstår noe unødvendig at det skal søkes om dispensasjon til dette da det allerede er forutsatt at eksisterende bruk kan fortsette. Departementet har derfor vurdert at det kan gis et generelt unntak i § 4 a knyttet til denne bruken av området. Dersom bruken endrer karakter ut over eksisterende bruk, vil Forvaret imidlertid måtte søke om generelt unntak etter forskriftens § 5, og det kan da knyttes vilkår til tillatelsen. Klima- og miljødepartementet slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Jærkysten vernes i tråd med vedlagte forskrift og kart.

6.2 Gaulosen, Trondheim, Melhus og Skaun kommuner, Sør-Trøndelag fylke

6.2.1 Verneverdier

Gaulosen har et sjøareal på ca. 11 km² og ligger i en sidearm til Trondheimsfjorden hvor elva Gaula har sitt utløp. Gaulosen omfatter et relativt urørt elvedelta og estuarium. Naturtypen *aktivt marint delta* står oppført som sårbar (VU) i Norsk rødliste for naturtyper 2011 pga. sterk reduksjon av tilstand og areal, hovedsakelig som følge av nedbygging, vannkraftutbygging, forbygninger og grustekt. Området har stor variasjon med store tidevannsflater, grunne arealer med sand- og mudderbunn og også bratte skrånninger som går ned til den flate fjordbunnen på mer enn 200 meters dybde innerst i fjordarmen. Dette gjør at Gaulosen inneholder en relativt rik og mangfoldig flora og fauna, gyteområde for fisk, hekke- og overvintringsområde for en rekke fuglearter og rasteplass for trekkende fugler. Det foreslåtte området grenser til eksisterende verneområder som inngår i Ramsar-området Trondheimsfjorden våtmarkssystem.

Spesielt de store grunne bløtbunnsområdene er meget produktive, og er viktige leve- og oppvekstområder for mange fiskearter, spesielt kutlinger, flyndrefisker og krepsdyr, noe som igjen ses i de store mengdene fugl som finnes i området. De store tidevannsforskjellene i Gaulosen gjør at området blir tilgjengelig for forskjellige typer beitedyr. Ved fjære blir mye næring (bunndyr, alger o.l.) tilgjengelig for mange fugler, og ved flo kommer fisk opp til grunnområdene for å beite på de dyrene som da blir tilgjengelige.

Sammen med de vanligste artene i bløtbunnsfjærene i Gaulosen lever det en stor mengde av andre dyr; muslinger, krepsdyr og børstemark, og alle er nedgravd i sanden. Det er ikke uvanlig med 20-25 forskjellige arter og et totalt antall individer på 2000-3000 dyr pr m² av størrelser på over 1 mm. Slike tettheter er funnet i Buvikfjæra. Ålegrasenger finnes på flere av de grunne bløtbunnsområdene, spesielt i Buvikfjæra og Byneset. Ålegrasenger har en svært viktig økologisk funksjon som skjule- og oppvekstområde for yngel og små fisk og er derfor svært produktive. Ålegraset er også viktig for det biologiske mangfoldet i sedimentene, og særlig som oppvekst- og gyteområde for krepsdyr og kutlinger.

Videokartlegging i 2014 viste mye sjøfjær og aktivitet av gravende organismer i de dypere områdene i Gaulosen. Det store antallet av sjøfjær viste uforstyrrede områder der de gravende organismene skaper turbulens og oksygenmetning ned i sedimentene. Dette gir gode forutsetninger for et rikt marint liv. En så artsrik forekomst av sjøfjær er ikke vanlig i andre deler av Trondheimsfjorden. Denne naturtypen («Sea-pen and burrowing megafauna») er dessuten oppført på OSPAR sin liste over arter og naturtyper som er truet eller er i nedgang. Sylinderjørosen *Pachycerianthus multiplicatus* har begrenset utbredelse i Nord-Atlanteren, hvor Trondheimsfjorden er en av de få kjente lokalitetene. Sjøstjerner, sjøpølser, slimormer og annen typisk bløtbunnsfauna er også registrert. En annen naturtype som finnes i de bratte skrånningene i Gaulosen, er hornkorallen viftekorall («Coral gardens»), som for øvrig også er oppført på OSPARs liste.

6.2.2 Planstatus og inngrepsstatus

Deler av indre Gaulosen er allerede vernet. Dette er de tre verneområdene Gaulosen landskapsvernområde (med fuglelivsfredning), Gaulosen naturreservat og Leinøra naturreservat. Miljødirektoratet har anbefalt at disse tre eksisterende verneområdene samles i én verneforskrift med verneformen naturreservat. Departementet viser til en egen sak om dette. Grensen til nye Gaulosen naturreservat vil følge yttergrensen til nye Gaulosen marine verneområde.

Melhus kommune sin del av det foreslåtte verneområdet er i kommuneplanens arealdel 2013-2025 hovedsakelig definert som bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone. Noen mindre områder er definert som friområde i sjø og vassdrag, annet friområde i sjø/vassdrag – ro og seilspport, annet friområde i sjø/vassdrag - Adkomst fritidsbåter og badeområde.

Trondheim kommune sin del av det foreslåtte verneområdet er i kommuneplanens arealdel 2012-2024 definert som bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone.

Skaun kommune sin del av det foreslåtte verneområdet er i kommuneplanens arealdel 2014-2040 i Buvika definert som «bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone», med delvis hensynssone «bevaring naturmiljø». I Buvika, vest for Norgesmøllene, er det i gjeldene kommunedelplan et område med formål næringsvirksomhet, dvs. småindustri, småbåthavn, småbåtverksted og mindre lagervirksomhet. Dette området ble første gang regulert til næringsvirksomhet i 2003, før oppstart av arbeidet med marint verneområde i Gaulosen. Direktoratet tilrår en arealreduksjon i denne delen av området, jf. nærmere omtale nedenfor.

Per i dag er det bare små tekniske inngrep i Gaulosen, som f.eks. båtfortøyninger.

6.2.3 Høring

I tillegg til berørte grunneiere og rettighetshavere, ble verneforslag for Gaulosen sendt på høring 11.05.15 og 22.05.15 til:

Statkraft SF, Statnett SF, Sør-Trøndelag politidistrikt, Oljeindustriens Landsforening, Norges Bondelag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Taretrålfiskernes Forening, Kgl. Norsk Båtforbund, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Fiskeridirektoratet, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Kystverket, Riksantikvaren, Forsvarsbygg, Landbruksdirektoratet, Arbeids- og sosialdepartementet, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Sjøfartsdirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Statens vegvesen, Trondheim kommune, Melhus kommune, Skaun kommune, WWF, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Forum for natur og friluftsliv, Nedre Gaula elveeierlag v/John Søberg, Norges Kystfiskarlag, Norges JFF, Sør-Trøndelag, Natur og ungdom, Norsk Ornitologisk Forening, avd. Sør-Trøndelag, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Vitenskapsmuseet, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondhjems Turistforening, Norsk institutt for naturforskning (NINA), SABIMA, Fiskarlaget Midt-Norge, Sør-Trøndelag

bondelag, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges geologiske undersøkelser (NGU), Sjøfartsdirektoratet, Statens kartverk, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Sametinget, Norges seilforbund, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Norges Dykkeforbund, Kystverket Midt-Norge, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norges Miljøvernforbund, Statens vegvesen region Midt, Statens naturoppsyn, Artsdatabanken, Norges Bondelag, NHO Reiseliv, Øysand Kitesurfing, Øysand Camping, Gaula natursenter, Gaula Fiskeforvaltning, TOFA og Terrestrisk Miljøforskning v/Jarle Inge Holten.

6.2.4 Merknader til verneforslaget

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mottok 17 uttalelser til verneforslaget. Sametinget, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF), Fiskeridirektoratet Region Trøndelag, og Forsvarsbygg har ingen særlige merknader til verneforslaget.

Verneformål og verneverdier

Øye felleseie og Øysand camping foreslår et tillegg i formålsparagrafen hvor det tas inn at formålet er todelt, hvor den ene delen er å sikre fornuftig bruk i det marine verneområdet da det vises til ener at vernet ikke skal være til hinder for tidligere bruk og nye formål. I tillegg er det forslag om å ta bort andre avsnitt.

Norsk Ornitologisk Forening foreslår å endre nest siste setning i formålsparagrafen til «verneverdien...som igjen gjør Gaulosen til et viktig leve-, yngle-, og rasteområde for fugl og fisk.».

Fylkesmannen viser til formålet med vernet som er å bevare det naturlige området og hindre inngrep som vil virke negativt på disse verdiene. Tradisjonell bruk av området reguleres ikke gjennom verneforskriften, men i forskriften vil det være bestemmelser som åpner for bruk eller som det ved søknad kan gis dispensasjon til. Ved å følge forskriften vil det som Fylkesmannen tolker som fornuftig bruk og igangværende bruk være dekket. Andre avsnitt i formålsparagrafen sier mer om hvilke verneverdier som er i området. Disse er ment til å spesifisere hvilke verneverdier som finnes og hvilken betydning disse har. Fylkesmannen ser ingen grunn til å ta ut dette fra forskriften.

Fylkesmannen er enig i at området ikke bare er et næringssøkområde for fugl og fisk, men også et viktig leve-, yngle- og rasteområde. Da formålet med vernet er knyttet til at området er et viktig funksjonsområde for fugl og fisk er det viktig å få frem hvilke funksjoner dette er. Ut i fra dette vil Fylkesmannen justere § 1 etter forslag fra Norsk Ornitologisk Forening, til «*verneverdien.... som igjen gjør Gaulosen til et svært viktig leve-yngle- og rasteområde for fugl og fisk.*».

Avgrensning av området

Øye felleseie og Øysand camping foreslår at verneområdet bare skal gjelde statens grunn, og om dette ikke blir tilfelle, må verneområdet bli oppmålt og inntegnet i kart.

Naturvernforbundet i Orklaregionen er glad for at vernegrensa er satt til midlere høyvann. Norsk Ornitologisk forening påpeker behovet for utvidelse slik at Kuøra/Volløya Stavsengan oppover Gaula blir vernet.

Fylkesmannen viser til at i verneforslaget går vernegrensa mot land til midlere høyvann. Privat eiendom mot sjøen går ut til marbakke eller til 2 meters dybde ved fjære sjø. Dette vil si at en del fjæreamråder i privat eiendom foreslås vernet. Disse fjæreamrådene har stor produksjon og er viktige områder for fugl og fisk. Det er viktig at disse områdene blir vernet da disse også er viktig for helheten av verneområdet. Vernegrensen vil være inntegnet og oppmålt i det vedtatte vernekartet. Områdene oppover Gaula, Kuøra/Volløya og Stavsengan, vil ikke være aktuelt å ha med i et marint verneområde da vernekategorien bare omhandler sjø, jf. naturmangfoldloven § 39. Fylkesmannen vil ut i fra dette ikke gjøre endringer i vernegrensa.

Fylkesmannen bemerker at det endelige vernekartet vil bli utarbeidet i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Fylkesmannen har ikke oppfattet dette som nødvendig for kart i verneforslag. Navnet på verneområdet vil bli meldt inn for registrering i Sentralt stadnamnregister (SSR).

Fremtidige planer

Sør-Trøndelag fylkeskommune påpeker at enkelte planinitiativ kan komme i konflikt med vernet på senere tidspunkt. En grunneier viser til planer om fremtidig deponi i verneområdet. Øye felleseie og Øysand camping ønsker at marin verneplan tilpasses reguleringsforslaget av gnr/bnr 1/128. Flere mener at større inngrep og utfylling vil ha negative konsekvenser for verneverdiene.

Fylkesmannen viser til at formålet med Gaulosen marine verneområde er å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, og området er vernet mot ethvert tiltak. Ingen av de planene som er nevnt er vedtatt i kommuneplan, og derfor er de heller ikke tatt hensyn til i verneprosessen. Et eventuelt planinitiativ i verneområdet må søkes dispensasjon etter verneforskriften § 6. Det er påpekt fra flere at området er viktig som en helhet og at større inngrep kan ha store effekter på verneverdiene.

Aktivitet i strandsonen

Sør-Trøndelag Fylkeskommune foreslår at det bør kunne søkes dispensasjon for tilretteleggingstiltak for naturbasert reiseliv. En grunneier påpeker at det bør være lovlig å sette ut båt i verneområdet med enkel rampe til formålet. Melhus kommune mener forvaltningsmyndigheten skal bidra med økonomisk tilskudd til rydding i strandområdet.

Fylkesmannen viser til at man i henhold til verneforslaget kan søke dispensasjon for tilretteleggingstiltak for friluftsliv. Dette er mindre inngrep som f.eks. stier og rasteplasser. Området er allerede populært i friluftslivssammenheng og naturbasert reiseliv kan bli økende i fremtiden. Fylkesmannen ser på dette som et positivt tiltak som kan være med på at flere får kunnskaper om verneverdiene. Dette vil ikke åpne for større inngrep. Fylkesmannen ønsker å imøtekomme forslaget fra Sør-Trøndelag fylkeskommune og endre § 5 punkt 5 til «tilretteleggingstiltak for friluftsliv og naturbasert reiseliv.»

Fylkesmannen viser til verneforskriften hvor utsett av båt som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping, er et unntak fra vernebestemmelsene. En enkel rampe kan dermed settes opp uten søknad dersom den ikke krever gravemaskin,

sprenningsarbeid eller støyping. Dersom dette kreves kommer det under spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Rydding i strandområdet skjer per i dag på dugnad. Det kan søkes tilskudd til slike tiltak gjennom bestillingsdialogen forvaltningsmyndigheten har hvert år.

Regulering av ferdsel

Sør-Trøndelag fylkeskommune ønsker at begrepet «alminnelig ferdsel» er spesifisert.

Øye felleseie og Øysand camping foreslår endring slik at den allmenne rett til ferdsel og bruk til friluftsliv må begrenses i areal som brukes til reiselivsvirksomhet og til naustområde.

Terrestrisk Miljøforskning ønsker at feltundersøkelse og formidling organiseres.

Fylkesmannen forstår at alminnelig ferdsel som begrep er i endring og at dette kan skape usikkerhet om hva som er tillatt eller ikke. En nærmere spesifisering av begrepet vil være hensiktsmessig å ta med i forvaltningsplanen. Begrensning av ferdsel og bruk av friluftsliv vil være regulert av annet lovverk. Organisering av feltundersøkelse og formidling er ikke naturlig å regulere i forskriften, men det er tema som kan omtales i forvaltningsplanen.

Uttak av sand

Øye felleseie og Øysand camping foreslår at nytt punkt 1 i § 4 «Grusuttak gjort av grunneiere i naustområdet del av 1/128 og i Gaulosen naturreservat del av 1/128, etter reglene i skjøtselsplan for reservatet».

Fylkesmannen viser at det i verneforslag, under spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, er mulig å søke om mindre uttak av sand til eget bruk for grunneier. Fylkesmannen har erfaring fra andre lignende områder hvor det har vist seg vanskelig å kontrollere hvor mye sand som tas ut. Ved at forvaltningsmyndigheten behandler søknad om dispensasjon vil det være enklere å kontrollere hvor stort uttaket er, hvordan og hvor det tas fra. Det kan åpnes opp for at det kan gis flerårige dispensasjoner til slike små sanduttak. I områder innenfor Gaulosen naturreservat er det egen forskrift med bestemmelser som gjelder, og dette vil ikke bli påvirket av det marine verneområdet.

Oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner

Kystverket har forslag om å flytte § 5.1 til § 4.9, slik at oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner ikke krever søknad om dispensasjon. Kystverket påpeker at et nytt sjømerke og navigasjonsinstallasjon både kan være fast eller flytende.

Fylkesmannen kan se at en fast installasjon vil settes på et skjær eller ei grunne og ikke nødvendigvis være til hinder for verneverdiene. En flytende installasjon festes med et lodd til havbunnen. Per dags dato er koralllokaltetene ikke godt kartlagt. Fylkesmannen ønsker å kunne ha innvirkning på plassering av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner, slik at de blir plassert hensiktsmessig i forhold til korallene. En kartlegging av korallforekomster er planlagt i 2016. Da oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner allerede står oppført i spesielle dispensasjonsbestemmelser kan ikke Fylkesmannen se at dette skal være en spesielt tungvint søknadsprosess.

Fylkesmannen vil ut i fra dette ikke foreslå justeringer i § 5 punkt 1, oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner.

Skjøtsel

Øye felleseie og Øysand camping har forslag til endring i § 7 slik at ansvaret for skjøtsel av private områder skal påligge private grunneier.

Fylkesmannen viser til naturmangfoldloven § 47, hvor forvaltningsmyndighet skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneier om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Dersom det blir aktuelt med skjøtsel i verneområdet vil grunneier få tilbud om avtale.

Forvaltningsplan

Øye felleseie og Øysand camping foreslår endring i § 8 slik at forvaltningsplan utarbeides og vedtas av grunneierne for private områder.

Sør-Trøndelag Fylkeskommune ønsker en felles forvaltning og forvaltningsplan for naturreservat og marint verneområde i Gaulosen.

Fylkesmannen viser til forslaget til forvaltningsplan for Gaulosen marine verneområde, som også var sendt på høring sammen med verneforslaget. En forvaltningsplan skal være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde og fremme verneformålet, og sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet. For å oppfylle dette bør det være en forvaltningsplan for hele verneområdet.

Forvaltningsplanen som nå er under arbeid vil bli vedtatt av Fylkesmannen. Fylkesmannen har forståelse for at en felles forvaltningsplan for verneområdene i Gaulosen kan gjøre det enklere for brukeren, og synes i utgangspunktet dette er en god ide. Mulighetene for dette er noe som kan vurderes i det etterfølgende arbeidet.

Forvaltningsmyndighet

Øye felleseie og Øysand camping har forslag i § 9 om at grunneier skal være forvaltningsmyndighet for privateide områder. Skaun, Melhus og Trondheim kommuner eller Sør-Trøndelag fylkeskommune skal ha den bærende del av forvaltningsansvaret på vegne av det offentlige.

Fylkesmannen viser til at det er Miljødirektoratet som fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for Gaulosen marine område.

Rådgivende utvalg

Sør-Trøndelag Fylkeskommune ønsker at det opprettes et rådgivende utvalg og at dens utgifter dekkes av forvaltningsmyndigheten.

Øye felleseie og Øysand camping foreslår at det dannes et rådgivende samarbeidsorgan hvor grunneiersiden har flertall.

Fylkesmannen er positiv til å opprette et rådgivende utvalg, og viser til at forskriften åpner for dette.

Erstatning

Øye felleseie og Øysand camping påpeker at de råderetter som grunneiere og rettighetshavere må avstå, må erstattes, slik naturmangfoldloven § 50 slår fast.

Fylkesmannen viser til naturmangfoldloven § 50 hvor det framgår at grunneiere og rettighetshavere har krav på erstatning når et vernevedtak medfører økonomisk tap som følge av at igangværende bruk blir vanskeliggjort.

Formidling, videre undersøkelser og forskning

Terrestrisk Miljøforskning kommer med forslag til konkrete prosjekter; Forskningsprosjekt for å studere de økologiske relasjonene mellom viktige trofiske nivåer (bunndyr-fugl-rovfugl) (bunndyr-juvenil fisk-større fisk), utredning om mulige virkninger av større fysiske inngrep og et godt miljøovervåkingssystem (salinitet, temperatur, strømmer, fugler, fisk).

Norsk Ornitologisk Forening ønsker etablering av overvåkingsplan for fugl i området gjennom året.

Fylkesmannen er positiv til slike tiltak, og forvaltningsmyndigheten kan eventuelt søke Statens naturoppsyn ved Miljødirektoratet om midler til dette. Det er imidlertid erfaringsmessig vanskelig å finne midler til større forskningsprosjekter gjennom tiltaksmidlene som Miljødirektoratet forvalter knyttet til forvaltning av verneområdene. Slike forskningsprosjekter bør eventuelt organiseres i samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og forvaltningsmyndigheten, og som et spleiselag mellom forskning og forvaltning. Det bør lages en overvåkingsplan for de marine verneområdene, og et slikt arbeid bør koordineres av Miljødirektoratet.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår følgende endringer når det gjelder verneforskriften:

§ 1 «Verneverdien knyttes tilsom igjen gjør Gaulosen til et svært viktig **leve- yngle- og rasteområde** for fugl og fisk.»

§ 5 punkt 5 «Tilretteleggingstiltak for friluftsliv **og naturbasert reiseliv.**»

Fylkesmannen tilrår at Gaulosen marine verneområde vernes med den avgrensning av området som er foreslått i høringsforslaget og forskriften, med de endringene i verneforskriften som foreslås i §§ 1 og 5.

6.2.5 Merknader i etterkant av fylkesmannens tilråding

Fylkesmannens tilråding for Gaulosen ble oversendt til Miljødirektoratet ved brev av 11.09.15.

I etterkant ble uttalelse fra Skaun kommune oversendt ved e-post av 04.11.15: «Gode arealplaner er viktige for å gi næringsaktører og beboere i et område forutsigbare rammer, og god tilgang på fakta og kunnskap både for beslutningstakere og folk som bruker kysten er viktig for å få konstruktive dialoger om arealbruken.

Med hjemmel i Naturmangfoldloven, kan et område vernes mot ulike typer aktiviteter. Dette kan få konsekvenser for dagens bruk for primærnæringene og/eller annen utvikling av lokalsamfunnet. Et marint verneområde kan være et eksempel på dette. I forskrift om konsekvensutredninger hjemlet i plan- og bygningsloven er det krav om utføring av konsekvensutredninger (KU) ved forskjellige tiltak. Blant annet skal konsekvensutredninger gjennomføres når et område er vernet eller tenkt vernet. Skaun kommune er i stor vekst. For å kunne gi innbyggerne gode bo og levekår må kommunens områder som grenser til fjorden utvikles. Det kan være utbedring av vei, ny vann og kloakk, anleggelse av offentlige friområder eller fortetting av bo og næringsområder. Et sterkt vern kan gi store utfordringer i arbeidet med dette. Dette forslaget vil ikke berøre Ramsarområdet i Gaulosen som fra før av er underlagt et sterkt vern. Skaun kommune ønsker den Maritime verneplanen vedtatt, men mener at vernet må gjelde vannflater, sjøbunn og vannsøyler på en slik måte at samfunnets interesser på land og landnære områder ikke båndlegges av et like sterkt vern.»

Fylkesmannen har kommentert kommunens uttalelse i brev av 22.12.15. Når det gjelder spørsmålet om konsekvensutredning, viser fylkesmannen til:

«... forskrift om konsekvensutredning etter sektorlover, hvor verneområder større enn 250 km² kan konsekvensutredes dersom planene fører til vesentlig endring i dagens bruk for primærnæringene eller reiseliv i lokalsamfunnet. Det foreslåtte verneområdet i Gaulosen er 10 km², og vil ikke ha krav til konsekvensutredning. Kjent aktivitet i det foreslåtte verneområdet er per i dag knyttet til Norgesmøllene og fiske og friluftsliv. I følge forslag til verneforskrift kan dette fortsette som før og vil ikke gi vesentlig endring i dagens bruk.»

Fylkesmannen bemerker videre at:

«I forslag til forskrift for Gaulosen marine verneområde er vernegrensa satt til midlere høyvann. Områder på land vil ikke inngå i vernet. Det vil fortsatt være mulig for kommunen å bygge vei og fortetting av bo og næringsområder på land. Når det gjelder eksisterende kloakkanlegg og andre anlegg i sjøen, kan disse driftes og vedlikeholdes som normalt. Det kan gis tillatelse for nye kabler og rørledninger etter søknad. Fjæreområdene har stor produksjon med et stort biologisk mangfold og er viktige områder for fugl og fisk. Det er derfor viktig at disse områdene er inkludert i vernet. Fylkesmannen mener at på den måten som verneforskriften er lagt opp til i dag, vil nåværende interesser bli ivaretatt på en god måte. Vernet vil ikke hindre kommunen utvikling på land, og eksisterende næring vil kunne fortsette som før.»

6.2.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Miljødirektoratet bemerker at det er utarbeidet et utkast til forvaltningsplan for Gaulosen og at dette ble sendt på høring sammen med verneforslaget. Det er lagt opp til at forvaltningsplanen ferdigstilles i etterkant av vernevedtak. Uttalelser til forvaltningsplanutkastet er derfor ikke tatt med i oppsummeringen av merknader ovenfor.

Miljødirektoratet viser til at det gjennom tidligere vernevedtak, herunder kgl. res. av 21.06.13 om Verneplan for de tre marine verneområdene Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen, er avklart at oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak plasseres under spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskriftene.

Når det gjelder spørsmålet om å sette opp en enkel rampe for utsetting av båt, bemerker direktoratet at det er aktuelt å henvise til § 5 bokstav d i forslaget til verneforskrift, som åpner for at det kan gis dispensasjon til «Tekniske tiltak som innebærer små inngrep på bunnen ...».

Når det gjelder fylkesmannens forslag om en overvåkingsplan for de marine verneområdene, er det Miljødirektoratets vurdering at behovet for overvåking vil variere fra område til område. I første omgang bør direktoratets nye fagsystem for forvaltning av verneområder (NatStat) tas i bruk til dette formålet.

Når det gjelder uttalelsen fra Skaun kommune, viser Miljødirektoratet til fylkesmannens merknader. Direktoratet tilføyer at saksbehandlingen er gjennomført i tråd med reglene i naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen. I tillegg er det parallelt med verneplanprosessen utarbeidet et utkast til forvaltningsplan, bl.a. som grunnlag for å vurdere konsekvenser av verneforslaget.

Når det gjelder verneforskriften, har fylkesmannen foreslått formuleringen «Tilretteleggingstiltak for friluftsliv og naturbasert reiseliv» i § 5 bokstav e. Miljødirektoratet tilrår at ordlyden blir som i forslaget som ble sendt på høring: «Tilretteleggingstiltak for friluftsliv». Direktoratet legger til grunn at eventuelle tilretteleggingstiltak for naturbasert reiseliv bør skje innenfor rammen av bestemmelsen om tilretteleggingstiltak for friluftsliv og øvrige bestemmelser i forslaget til verneforskrift. Dette er også i tråd med forskriftene for tidligere vedtatte marine verneområder.

Når det gjelder avgrensningen av området, har fylkesmannen i etterkant av sin tilråding opplyst at verneforslaget omfatter deler av et areal som i kommuneplanens arealdel 2003-2007 (Skaun kommune) ble regulert til bolig- og næringsformål. I 2010 ble dette området vedtatt regulert til Buvika marina. I juni 2015 ble det en vedtatt områderegulering for deler av dette området til Buvika brygge. Det meste av arealet er på land, men noe ligger innenfor verneforslaget. I september 2015 ble kommuneplanens arealdel – delplan Buvika vedtatt. Det er ikke helt samsvar mellom avgrensningen i arealdelplanen og reguleringsplanen. Med utgangspunkt i arealdelplanen og tilpasninger til reguleringsplanen, tilrår direktoratet at et areal på 22 daa tas ut av verneforslaget.

Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger, og til de generelle merknadene i kapittel 5, herunder det som knytter seg til utforming av verneformål og avgrensning.

Det er knyttet betydelige verneverdier til Gaulosen. Samtidig tilsier de opplysninger som er kommet inn og de vurderinger som er gjort gjennom verneplanprosessen, at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil legge begrensninger på eksisterende bruk og vedtatte planer om bruk.

Miljødirektoratet tilrår at Gaulosen vernes i tråd med forslag.

6.2.7 Klima- og miljødepartementets vurdering og tilråding

Klima- og miljødepartementet har som ansvarlig departement fått videresendt fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet synspunkter på Gaulosen marine verneområde fra en grunneier, som bl.a. viser til planer om logistikknutepunkt i Trondheimsfjorden og anfører at planene om det marine verneområdet kommer i konflikt med dette. Departementet viser til at et areal allerede er tatt ut av forslaget tilrettelagt for marina (Buvika Brygge), jf. omtale ovenfor, og at det er viktige verneverdier i det området som nå foreslås vernet. Departementet foreslår ikke ytterligere grenseendringer i dette området.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Gaulosen vernes i tråd med vedlagte forskrift og kart.

6.3 Rødberget, Rissa kommune, Sør-Trøndelag fylke

6.3.1 Verneverdier

Rødberget omfatter et sjøareal på ca. 16 km² og ligger på nordsiden av Trondheimsfjorden, i overgangen mellom det ytre og midtre fjordavsnittet. De strømrrike forholdene i tillegg til spesielle geologiske formasjoner på havbunnen gir et grunnlag for et svært rikt plante- og dyreliv. Dette er en hardbunnslokalitet med rike korallforekomster og i tillegg består området av næringsrike bløtbunnslokaliteter i Grønningsbukta og Prestbukta som er viktige næringsområder for fugl. Området er godt kartlagt og har det største mangfoldet av flora og fauna i Trondheimsfjorden. Totalt er minst 2/3 av de marine artene i fjorden registrert her (minst 600 arter) og det finnes både sørlige og nordlige arter som overlapper med sine utbredelsesgrenser. Minst 15 av de 17 kjente norske korallartene er påvist, sammen med en artsrikdom av mollusker, børstemarker, krepsdyr, pigghuder og sekkedyr. De sterke tidevannsstrømmene som vesentlig går i vestlig retning, fører med seg både organisk materiale og plankton, og bidrar til det rike dyrelivet på denne lokaliteten.

6.3.2 Planstatus og inngrepsstatus

Det foreslåtte Rødberget marine verneområde inkluderer sjøarealene i det eksisterende Grønningsbukta naturreservat.

Rødberget ligger i Rissa kommune. I kommuneplanens arealdel ligger forslaget til Rødberget marine verneområde i områder definert med ulike reguleringsformål. Sjøarealet nærmest fjæra er regulert som landbruk-, natur- og fritidsområde (LNF) i sjø og vassdrag mens det lenger ut er vannareal for allmenn flerbruk. I Prestbukta er det et område som er regulert til friluftsområde i sjø/vassdrag, området utenfor Museet Kysten Arv er regulert til annet spesialområde - museumsområde sjø. De landområdene som grenser til verneområdet er i hovedsak landbruk-, natur- og fritidsområde, mens rundt Rødbergneset er sjøarealet regulert til nåværende- eller utvidelse av småbåthavn og nåværende friområde. Deler av Grønningsbukta er vernet som naturreservat, både i sjø og på land.

6.3.3 Høring

I tillegg til berørte grunneiere og rettighetshavere, ble verneforslag for Rødberget 11.05.15 og 22.05.15 sendt på høring til:

Statkraft SF, Statnett SF, Sør-Trøndelag politidistrikt, Oljeindustriens Landsforening, Norges Bondelag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Taretrålfiskernes Forening, Kgl. Norsk Båtforbund, Norske Sjømatbedrifters Landsforening, Fiskeridirektoratet, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Kystverket, Riksantikvaren, Forsvarsbygg, Landbruksdirektoratet, Arbeids- og sosialdepartementet, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Sjøfartsdirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Statens vegvesen, Museet Kystens arv Museene i Sør-Trøndelag, Marine Harvest labrus, Stadsbygd, Rissa kommune, Fosen Naturvernforening, WWF, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Forum for natur og friluftsliv, Norges Kystfiskarlag, Norges JFF, Sør-Trøndelag, Natur og ungdom, Norsk Ornitologisk Forening, avd. Sør-Trøndelag, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU-Vitenskapsmuseet, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Trondhjems Turistforening, Norsk institutt for naturforskning (NINA), SABIMA, Fiskarlaget Midt-Norge, Mattilsynet regionkontoret for Trøndelag, NJFF – Sør-Trøndelag, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges geologiske undersøkelser (NGU), Norges naturvernforbund, Sjøfartsdirektoratet, Statens kartverk, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Sametinget, Norges seilforbund, Fiskeridirektoratet Region Trøndelag, Havforskningsinstituttet, Norges Dykkeforbund, Kystverket Midt-Norge, Fiskeri- og Havbruksnæringens landsforening, Norges idrettsforbund, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norges Miljøvernforbund, Statens vegvesen region Midt, Statens naturoppsyn og Artsdatabanken

6.3.4 Merknader til verneforslaget

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mottok 17 uttalelser til verneforslaget. Sametinget, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF), Fiskeridirektoratet Region Trøndelag, Norges vassdrags- og energidirektorat og Forsvarsbygg har ingen særlige merknader til verneforslaget.

Navn på området

Området har blitt omtalt som Rødberg marine verneområde i høringsforslaget. Da dette ikke er et registrert stedsnavn i Sentralt Stadnamnregister, som Kartverket opplyser om, bør man se på et annet navn. Kartverket foreslår alternativene Rødberget og Rødbergneset.

Etter høringsfrist har Fylkesmannen vært i kontakt med Språkrådet – Stedsnavntjenesten for Midt-Norge og Rissa kommune. Stedsnavntjenesten fremmet forslaget om Rødbergneset da dette er en stor og markant lokalitet som ligger sentralt i verneområdet. Rissa kommune mener Rødberget er det beste alternativet, da Rødbergneset henviser til et bestemt nes.

Fylkesmannen mener valg av navn bør ha lokal forankring og at Rissa kommune sitt forslag derfor bør imøtekommes. Fylkesmannen vil ut i fra dette foreslå endring av

verneområde til Rødberget marine verneområde. Navnet på verneområdet vil bli meldt inn for registrering i Sentralt Stadnamnregister.

Verneformål og verneverdier

Norsk Ornitologisk Forening påpeker at Rødberg ikke bare er et viktig næringsområde, men også viktig leve- yngle- og rasteområde for fugl og fisk, og at dette bør tas inn i formålet.

NTNU Vitenskapsmuseet mener verneformålet og verneområdet knytter seg til vannsøylen, i tillegg til overflaten og sjøbunnen.

Fylkesmannen er enig i at området ikke bare er et næringssøkområde for fugl og fisk, men også et viktig leve-, yngle- og rasteområde. Da formålet med vernet er knyttet til at området er et viktig funksjonsområde for fugl og fisk er det viktig å få frem hvilke funksjoner dette er. Ut i fra dette støtter Fylkesmannen forslaget til Norsk Ornitologisk Forening, slik at § 1 lyder «*verneverdien.....som igjen gjør Rødberget til et svært viktig leve- yngle- og rasteområde for fugl og fisk.*».

Når det gjelder vannsøylen ble det etter faglig gjennomgang av høringsutkastet av Miljødirektoratet foreslått å vurdere fjerning av at verneformålet knytter seg til vannsøylen, på grunn av stor vannutskifting i området. Dette ble gjort, samt at vannsøylen ble fjernet fra § 2 knyttet til den geografiske avgrensingen. Fylkesmannen ser nå at selv om det planlagte verneområdet har stor vannutskifting vil det være deler av området, spesielt i buktene, med mindre vannutskifting. Da verneformålet bl.a. knytter seg til funksjonsområder for fugl og fisk vil det være naturlig at verneformålet knytter seg til vannsøylen. Med bakgrunn i dette tilrår Fylkesmannen at vannsøylen tas inn igjen i §§ 1 og 2.

Avgrensing av området

Rissa bondelag med grunneiere mener at grensa bør gå til storfjæra (laveste flomål), mens en privatperson og Fosen Naturvernforening mener at vernegrensa skal gå opp på land slik at den kan dekke viktige naturtypeområder. Rundt industriområdet på Rødbergneset ønsker Fosen Naturvernforening og en privatperson at vernegrensa bør gå helt inn i fjæra. For Rissa kommune og Sør-Trøndelag Fylkeskommune er det viktig at de næringsinteresser som finnes på Rødbergneset i dag ivaretas.

Fylkesmannen viser til at vernegrensa mot land i forslaget er satt til midlere høyvann. Da fjæreamrådene har stor produksjon og et stort biologisk mangfold, er dette svært viktige funksjonsområder for fugler og fisk. Det vil derfor være hensiktsmessig at størstedelen av fjæra er inkludert i vernet. Det vil ikke være aktuelt å flytte vernegrensa til landarealer da vernekategorien bare omhandler sjø, jf. naturmangfoldloven § 39. Når det gjelder vernegrensa rundt industriområdet på Rødbergneset gikk den i oppstartsforslaget av 2009 opp til midlere høyvann. Gjennom en forhandlingsløsning med Rissa kommune ble grensa endret slik at det vil være mulig med utvidelse av eksisterende drift i henhold til Rissa kommunes arealplan. Fylkesmannen vil ikke legge til rette for fremtidige utfyllinger som ikke er planregulert. Med bakgrunn i dette vil Fylkesmannen ikke gjøre justeringer av vernegrensa.

Det endelige vernekartet vil bli utarbeidet i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Fylkesmannen har ikke oppfattet dette som nødvendig for kart i verneforslag.

Oppdrett

Fosen Naturvernforening og NTNU Vitenskapsmuseet ønsker at verneforskriften skal sikre at det ikke åpnes for oppdrett innenfor området, og at det bør nevnes i opplisting § 3.

Fylkesmannen mener § 3 punkt 3 er dekkende for forbud av oppdrett, hvor oppdrettsanlegg vil komme under «*etablering av ulike typer anlegg*». Oppdrett er ikke forenelig med verneformålet da bunnfesting og nedslamming kan påvirke kvaliteten til korallene. Fylkesmannen viser til at i Trondheimsfjorden som Nasjonal laksefjord er oppdrett av anadrom fisk forbudt. Dersom det i fremtiden skulle bli lovlig med oppdrett i Trondheimsfjorden må det søkes dispensasjon etter § 6 i verneforskriften. Fylkesmannen vil ut ifra dette ikke gjøre justeringer i § 3 punkt 3.

Regulering av ferdsel

Fosen naturvernforening mener gang/sykkelstier bør unngås i nærhet til verneområdet.

Fylkesmannen peker på at en eventuell gang og sykkelveg vil ligge utenom vernegrensa, og at det derfor ikke vil være aktuelt å ta med et slikt forbud i verneforskriften. I en planleggingsfase av et inngrep må det vurderes om det vil ha påvirkning på verneområdene, etter naturmangfoldloven § 6 eller § 49, samt plan- og bygningsloven.

Fortøyninger

Museet Kystens Arv har forslag til endring av § 4 punkt 4 til «fortøyning av småbåter og tradisjonsbåter...»

Fylkesmannen viser til at i verneforskriften er fortøyning av småbåt et generelt unntak fra vernebestemmelsen. Med småbåter er det ment båter opp mot 15 meter. Museet bruker tradisjonsbåter i forbindelse med formidling av kystkultur, og disse tradisjonsbåtene kan være over 15 meter. Det er ønskelig at Museet Kystens Arv kan videreføre sin virksomhet, og Fylkesmannen vil imøtekomme forslaget og tillate oppankring av tradisjonsbåter. For å hindre at andre kommer med lignende båter kan det være aktuelt å spesifisere punktet til «fortøyning av småbåter og tradisjonsbåter til bruk av Museet Kystens Arv».

Høsting av tang, tare, kråkeboller, skjell og snegler

Rissa bondelag med berørte grunneiere ønsker at det skal være mulig å høste tang, samt kråkeboller, skjell og snegler.

Fylkesmannen viser til at i verneforskriften § 3 punkt 1 og § 4 punkt 5 er forbud mot skade og ødeleggelse og høsting av vegetasjon, herunder tang og tare. Tang og tare ses på som viktige arter i dette marine økosystemet og er viktige for andre organismer, og det vil ikke være forenelig med verneformålet med høsting av disse. Det kan vurderes mindre uttak etter § 6 generelle dispensasjonsbestemmelser. Når det gjelder høsting av kråkeboller, skjell og snegler, vil dette være regulert av havressursloven og annet

gjeldene lovverk. Så lenge høsting foregår i tråd med bestemmelsene i annet lovverk vil dette være forenelig med formålet i forskriftsforslaget for Rødberget. Fylkesmannen vil på bakgrunn av dette ikke gjøre endringer i verneforskriften slik at den åpner for høsting av tang og tare.

Fiske

Fosen naturvernforening foreslår at det skal stilles krav til fiskeutstyr/fisketeknikker, helst et forbud. NTNU Vitenskapsmuseet ønsker en vurdering om fiske med bunn garn skal forbys i sin helhet i verneområdet. Museet Kystens Arv, Rissa kommune og en grunneier uttrykker at det er viktig å få fortsette med fiske.

Fylkesmannen viser til at det i verneforskriften er lagt opp til at fiske er tillatt i samsvar med lakse- og innlandsfiskloven og havressursloven. Fylkesmannen er enig i at det ikke er heldig med fiske med bunnredskaper i korallrevet da dette kan gjøre skade på korallene. Det skal vises aktsomhet ved fiske i nærheten av korallrev, jf. forskrift om utøvelse av fisket i sjøen kap. XIII «Beskyttelse av korallrev», § 66 Forbud mot å drive fiske i nærheten av korallrev. Per dags dato er ikke utbredelsen av korallforekomster tilstrekkelig kartlagt, men Fylkesmannen kan informere om at en slik kartlegging er planlagt gjennomført i løpet av 2016. I forvaltningsplanen legges det opp til å lage informasjonsmateriell som kan gis ut til fiskere som bruker området, om hvor det ikke bør sette garn ol. Dersom det etter kartlegging i 2016 vil være et problem med fiske i nærheten av korallforekomstene, kan det eventuelt vurderes om man skal forby enkelte fiskeutstyr i verneområdet. Med bakgrunn i dette vil Fylkesmannen ikke gjøre justeringer i verneforskriften.

Jakt og fangst

Rissa bondelag med grunneiere mener at jakt bør fortsatt være tillatt, mens Fosen naturvernforening foreslår forbud mot jakt.

Fylkesmannen viser til at jakt og fangst reguleres etter gjeldende lovverk i verneområdet. Så lenge disse lover overholdes, kan ikke Fylkesmannen se at det i nevneverdig grad vil påvirke verneverdiene negativt. Fylkesmannen holder fast på forslaget i verneforskriften.

Aktivitet i strandsonen

Det er påpekt fra flere at sjøen eroderer i landarealer og gjør skade på eiendommer. Rissa bondelag med grunneier ønsker å kunne vedlikeholde kanten mellom sjø og eiendom, med oppfylling av større sprengstein for å hindre utgraving av sjøen. Rissa bondelag med grunneiere har i tillegg ønske om bruk av gravemaskin til rydding og vedlikehold. En grunneier ønsker å fortsatt ha mulighet til å dumpe åkerstein etter steinplukking. Rissa bondelag med grunneiere ønsker mulighet til planting av trær og såing av kulturplanter.

Fylkesmannen viser til steinsetting/plastring av kanten mellom sjø og land vil være tillatt da dette kommer utenfor vernegrensa. Planting av trær og såing av kulturplanter vil også skje utenfor vernegrensa, men det bør her brukes stedegne planter og trær. Det er ikke restriksjoner for motorisert ferdsel i verneforskriften, noe som vil si at dette reguleres etter annet lovverk.

Dumping av åkerstein på spesielle steder har vært tillatt i Grønningsbukta naturreservat etter spesiell avtale etter erstatningsoppgjøret. Fylkesmannen har ikke negative erfaringer med dette. Da Rødberget marine verneområde vil overlape med Grønningsbukta naturreservat vil det strengeste vernet gjelde. Det vil si at spesiell avtale etter erstatningsoppgjøret om tømning av stein vil frafalle i det området som kommer innenfor marint verneområde. For å få tømme stein i verneområdet må det ut fra verneforslaget søkes dispensasjon etter § 6, noe som er en relativt streng bestemmelse knyttet opp mot naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen vil foreslå at det tas inn en ny bestemmelse i § 5, som åpner for at det etter søknad kan gis dispensasjon til tømning av åkerstein.

Uttak av sand

Rissa bondelag med grunneiere har ønsket om at man kan ta ut sand til eget bruk uten å måtte søke dispensasjon for dette. I tillegg vises det til at i Grønningsbukta kan tas ut en viss mengde med sand per år.

Fylkesmannen har erfaring fra andre lignende områder hvor det har vist seg vanskelig å kontrollere hvor mye sand som tas ut. Ved at forvaltningsmyndigheten behandler søknad om dispensasjon vil det være enklere å kontrollere hvor stort uttaket er, hvordan og hvor det tas fra. Det kan åpnes opp for at det kan gis flerårige dispensasjoner til slike små sanduttak. Da Grønningsbukta naturreservat vil overlape med det marine verneområdet vil det strengeste vernet gjelde. Dette fører til at de avtaler som er gjort om uttak av grus i erstatningsoppgjøret ikke vil gjelde i det marine verneområdet. Fylkesmannen vil med dette ikke gjøre justeringer i verneforskriften.

Nybygging og inngrep

En grunneier ønsker at det fortsatt vil være mulig med bygging av naust, og Rissa bondelag med grunneiere ønsker at naustrettighetene skal bli ivaretatt.

Fosen naturvernforening har forslag om å fjerne flytebrygge fra forskriftsteksten, og forbud mot bygging av naust. Museet Kystens Arv ønsker muligheten til å bygge en kai i fremtiden og ønsker at i § 5 punkt 4 legges til «,..samt enkle kaikonstruksjoner som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping».

Fylkesmannen viser til at vernegrensa mot land vil gå til midlere høyvann. Bygging av naust vil da komme utenfor vernegrensa og vil være regulert etter plan og bygningsloven. Dette gjør at bygging av naust og ivaretagelse av naustrettigheter vil ikke være til hinder i verneforskriften. Dersom det skal gjøres arbeid fra naust mot sjøen kan dette komme innenfor vernegrensa. Rydding av private båtstøer og båtutslipp som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping kan gjøres som generelle unntak fra vernebestemmelsene. Større inngrep må det søkes dispensasjon for å få tillatelse. Når det kommer til flytebrygger er dette et inngrep som regnes som små inngrep på bunnen. Det må søkes om dispensasjon for bygging av flytebrygge slik at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om inngrepet vil ha påvirkning på verneverdiene, samt kunne påvirke valg av plassering. Da det legges opp til et tradisjonelt bruk i verneområdet vil Fylkesmannen gi mulighet for en slik type dispensasjon, så langt det ikke påvirker verneverdiene. Angående kaikonstruksjoner regnes dette også som et teknisk tiltak, som bør vurderes etter § 5 punkt 4. Fylkesmannen ser på det som dekkende slik det står i § 5 punkt 4, slik at

det ikke trengs å nevnes i opplistingen. Hvilke tekniske tiltak som forvaltningsmyndighet etter søknad kan gi dispensasjon til vil være nærmere forklart i forvaltningsplanen. Fylkesmannen vil ikke tilråde endringer i verneforskriften etter forslag fra Fosen naturvernforening eller Museet Kystens Arv.

Oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner

Kystverket har forslag om å flytte § 5.1 til § 4.8, slik at oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner ikke krever søknad om dispensasjon. Kystverket påpeker at et nytt sjømerke og navigasjonsinstallasjon både kan være fast eller flytende.

Fylkesmannen kan se at en fast installasjon vil settes på et skjær eller ei grunne og ikke nødvendigvis være til hinder for verneverdiene. En flytende installasjon festes med et lodd til havbunnen. Fylkesmannen ønsker å kunne ha innvirkning på plassering av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner, slik at de blir plassert hensiktsmessig i forhold til korallene. Per dags dato er ikke koralllokalitetene godt kartlagt. En kartlegging av korallforekomster er planlagt i 2016. Da oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner allerede står oppført i spesielle dispensasjonsbestemmelser kan ikke Fylkesmannen se at dette skal være en spesielt tungvint søknadsprosess. Fylkesmannen vil ut i fra dette ikke foreslå justeringer i § 5 punkt 1, oppføring av nye sjømerker og navigasjonsinstallasjoner.

Nye rør/sjøkabler og andre fysiske innretninger

Rissa kommune og Rissa bondelag med berørte grunneiere ønsker muligheten til drift og vedlikehold kan utføres uten søknad om dispensasjon. Rissa kommune og Sør-Trøndelag Fylkeskommune mener man bør ha mulighet til å øke kapasitet, ta i bruk ny teknologi, legge parallelledninger og legging av rør på havbunn, ved søknad om dispensasjon. Rissa bondelag med berørte grunneiere ønsker å kunne legge avløp til fra drenering og andre avløp i strandsonen

Dette er tiltak som man kan utføre uten eller med dispensasjon. Fylkesmannen ser ikke at dette er i strid med verneforskriften, da dette blir dekket enten av § 4 punkt 8 og 9, eller § 5 punkter 2 og 3.

Vannscooter

Fosen Naturvernforening foreslår at forbud mot vannscooter tas inn verneforskriften. En privatperson er negativ til hvilke følger et vern får for hans nåværende bruk av vannscooter.

Fylkesmannen viser til at vannscooterbruk i verneområder blir regulert gjennom Forskrift om bruk av vannscooter og lignende, som vurderes som tilfredsstillende til å hindre vannscooterbruk i området, og det vil ikke bli gjort noen ytterligere regulering i verneforskriften. Bruk av RIB-fjordrafting kommer under ferdsel med båt og andre fartøyer og er etter forslag til forskrift lovlig.

Forurensing

Fosen Naturvernforening og en privatperson er bekymret over forurensningssituasjonen på Rødbergneset.

Fylkesmannen viser til at utslipp fra landbruk og industriområdet på Rødbergneset vil være regulert av annet lovverk. Så lenge dette opprettholdes blir dette sett på som tilfredsstillende og ikke i konflikt med verneformålet.

Forvaltningsmyndighet

Fosen naturvernforening og en privatperson mener at forvaltningsmyndighet skal være på fylkesmannsnivå.

Fylkesmannen viser til at det er lagt opp til at Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for Rødberget marine verneområde.

Formidling

Rissa kommune oppfordrer til samarbeid mellom Fylkesmannen, Museet Kysten Arv, Rissa kommune og kunnskapsinstitusjoner om arbeid for formidling av viktigheten med marint vern.

Fylkesmannen er positiv til et slikt tiltak, og har også nevnt dette i forslag til forvaltningsplan for Rødberget marine verneområde. Det kan søkes Miljødirektoratet/Statens naturoppsyn om tilskudd til slike tiltak. Fylkesmannen kan også opplyse om at det vil bli utarbeidet informasjonsplakat for verneområdet som vil bli utplassert på høvelige steder.

6.3.5 Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen tilrår at verneavn endres til *Rødberget* marine verneområde, og at det gjøres følgende endringer i verneforskriften:

§ 1 «Verneverdien knyttes tilsom igjen gjør Rødberget til et svært viktig **leve- yngle- og rasteområde** for fugl og fisk.»

«Verneformålet knytter seg til overflaten, sjøbunnen og **vannsøylen**»

§ 2 «Verneområdet omfatter overflaten, sjøbunnen og **vannsøylen**»

§ 4 «fortøyning av småbåter **og tradisjonsbåter til bruk av Museet Kystens Arv**»

§ 5 «**Tømming av åkerstein av grunneier.**»

Fylkesmannen tilrår at Rødberget marine verneområde vernes med avgrensning av området som foreslått i høringsforslaget og forskriften, med de endringene som foreslås med navn og i §§ 1, 2, 4 og 5.

6.3.6 Miljødirektoratets vurderinger og tilråding

Miljødirektoratet bemerker at det er utarbeidet et utkast til forvaltningsplan for Rødberget og at dette ble sendt på høring sammen med verneforslaget. Det er lagt opp til at forvaltningsplanen ferdigstilles i etterkant av vernevedtak. Uttalelser til forvaltningsplanukastet er ikke tatt med i oppsummeringen av merknader ovenfor.

Når det gjelder spørsmålet om å inkludere «vannsøylen» i § 1 (formål) og § 2 (geografisk avgrensning), var direktoratets tilbakemelding ved faglig gjennomgang at «vannsøylen» burde vurderes tatt ut av § 1. Det gjaldt imidlertid ikke § 2. Begrunnelsen for dette er at

tiltak i vannsøylen kan påvirke sjøbunnen, jf. også omtale i kapittel 5. Fylkesmannens vurdering nå er bl.a. at selv om området har stor vannutskiftning, vil det være deler av området som har mindre vannutskiftning. På denne bakgrunn tilrår direktoratet at «vannsøylen» tas inn igjen i §§ 1 og 2, slik fylkesmannen har foreslått. Direktoratet legger til grunn av graden av vannutskiftning vurderes ved behandling av eventuelle søknader hvor denne problemstillingen er relevant.

Dersom det skulle bli aktuelt å vurdere forslag om restriksjoner på fiskeutstyr, vil det i så fall være snakk om en forskriftendring, herunder en ny høring.

Miljødirektoratet viser til at det gjennom tidligere vernevedtak, herunder kgl. res. av 21.06.13 om Verneplan for de tre marine verneområdene Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen, er avklart at oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak plasseres under spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskriftene.

Når det gjelder verneforskriften, foreslår Miljødirektoratet følgende endringer spesielt for Rødberget:

- Formuleringen «Fortøyning av småbåter og tradisjonsbåter til bruk av Museet Kystens Arv» i § 4 bokstav d, endres til «Fortøyning av småbåt og tradisjonsbåter i bruk ved eksisterende museumsvirksomhet». En begrunnelse for dette er at museets navn kan bli endret i fremtiden.
- Formuleringen «Tømming av åkerstein av grunneier» i § 5 bokstav h, endres til «Grunneiers tømming av åkerstein fra egne områder. Dette gjelder bare naturstein.» Direktoratet viser til følgende skjønnsforutsetning, som ble fastsatt i etterkant av vedtak om opprettelse av Grønningsbukta naturreservat: «a) Grunneiere kan tømme stein i området fra egen områder. Det gjelder bare naturstein på steder avmerket på vedlagte kart, men også spredt i strandområdet og til reparasjon av skader gjort av sjøen dog slik at det ikke endrer terrengformasjonene. Åkerstein kan tas tilbake fra de spesielt anviste velteplassene.»

På bakgrunn av uttalelse fra Kartverket og forslag fra fylkesmannen, tilrår direktoratet at navnet på området endres til «Rødberget marine verneområde».

Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger, og til de generelle merknadene i kapittel 5, herunder det som knytter seg til utforming av verneforskriftene.

Det er knyttet betydelige verneverdier til Rødberget. Samtidig tilser de opplysninger som er kommet inn og de vurderinger som er gjort gjennom verneplanprosessen, at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil legge begrensninger på eksisterende bruk og vedtatte planer om bruk.

Miljødirektoratet tilrår at Rødberget vernes i tråd med forslag.

6.3.7 Klima- og miljødepartementets tilråding

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Rødberget vernes i tråd med vedlagte forskrift og kart.

Klima- og miljødepartementet
tilrår

Forskrifter om opprettelse av de marine verneområdene Jærkysten, Gaulosen og Rødberget fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1-3)